

GAUSDAL KOMMUNE

-offensiv og spennende!

Årsmelding 2016

Rådmannens forslag

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	3
INTERNKONTROLL.....	5
ETIKK.....	6
LIKESTILLING, DISKRIMINERING OG TILGJENGELIGHET	6
Likestilling.....	6
Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.	7
MEDARBEIDERNE.....	7
NÆRVÆR.....	7
OVERTID.....	8
SENIORTILTAK	9
ÅRSVERK OG ANSATTE	9
PLANOMRÅDENE.....	10
01 ADMINISTRATIVE FELLESTJENESTER	10
02 NÆRING OG MILJØ	13
03 SKOLE	17
04 BARNEHAGE	21
05 KULTUR OG FRITID	24
06 TEKNISK DRIFT	27
07 BYGG/EIENDOM/AREAL.....	30
08 INTERKOMMUNALT SAMARBEID	33
09 BARN OG FAMILIE	34
10 SOSIALE TJENESTER OG SYSSELSETTING	37
11 HELSE.....	40
12 OMSORG	44
13 GENERELLE UTGIFTER OG INNTEKTER	49

INNLEDNING

Kommunen er en politisk styrt virksomhet med en kompleks oppgaveportefølje. Kommunen skal gi innbyggerne velferdstjenester, være en myndighetsutøver, være en planleggings- og utviklingsaktør i samfunnsbyggingen og ivareta og utvikle lokaldemokratiet. Kommunen er også den største arbeidsgiveren.

For å oppfylle vedtatte krav om innsparinger i neste handlingsprogramperiode, vil det også fremover være nødvendig å holde fokus på økonomistyring, effektivisering og omstilling av tjenestene. Gausdal kommune har definert forebygging og tidlig innsats, god helhet og samhandling, god kvalitet og nødvendig kompetanse som sentrale satsingsområder, jfr. kommuneplanens samfunnsdel. Mange større prosesser er forankret og planlagt i 2016, både planprosesser og omstillingsprosesser, og disse vil ha betydning for arbeidet framover innen samfunnsperspektivet (kommunen som samfunnsbygger), tjenesteperspektivet (kommunen som tjenesteleverandør) og medarbeiderperspektivet (kommunen som organisasjon). Temaplan barn og unge, digitalisering, hverdagsrehabilitering og velferdsteknologi er bare få noen eksempler på det.

Antall saker som ble behandlet i noen av de politiske organene i 2016:

- Planutvalget: 73 saker
- Formannskapet: 103 saker
- Kommunestyret: 112 saker

2016 – større saker fra kommunestyret:

- Fastsetting av ramme for næringsfondet
- Byggeskikkveileder for fritidsbebyggelse
- Flere høringssaker:
  - regional plan for attraktive byer og tettsteder i Oppland
  - forslag til nytt inntektssystem for kommunene
  - høring ny kommunelov
  - endring av lov om konsesjon, lov om jord, lov om odelsretten og åsetesretten
  - høring av politimesterens forslag til lokal struktur i Innlandet politidistrikt
  - innspill til utredning «En ny region – Hedmark og Oppland?»
  - uttalelse til helseforetaket om Granheim
- Kommunereform – Gausdal kommunes svar på Fylkesmannens spørsmål
- Kommunereform – behandling av sluttrapporten for kommunereformprosessen i Gausdal, Lillehammer, Ringebu og Øyer
- Opprettelse av felles råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Tilskudd til løypemaskin
- Utbygging av Fjerdum skole
- Vertskommuneorganisering av felles NAV for Gausdal og Lillehammer
- Revisjon av kommunedelplan for Veslesetra
- Alkoholpolitisk bevillingsreglement 2016-2020
- Etske retningslinjer for folkevalgte og ansatte
- Økt bosetting og god integrering
- Salg av kommunal bygningsmasse
- Barnehagestruktur – sammenslåing av Myra og Fjerdum barnehager
- Saker om områderegulering og reguleringsplan og utbyggingsavtaler på tomter på Skei Sør
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for Gausdal kommune
- Valg for perioden 2017-2020 av:
  - meddommere til tingretten
  - lagrettemedlemmer/meddommere til lagmannsretten
  - jordskiftemeddommere

- skjønnsmeddommere
- forliksråd
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse – oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer
- Opprettelse av ny legehjemmel
- Eierpolitikk for Gausdal kommune 2016-2019
- Rådgivende folkeavstemning om målform i Fjerdum krets etter skolesammenslåing, og deretter valg av målform
- Digitale trygghetsalarmer
- Reglement for delegering av myndighet i Gausdal kommune
- Kvalitetsmelding for Gausdalsskolen 2015/2016
- Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelser
- Beitebruksplan
- Kommunal planstrategi for Gausdal kommune 2016-2019
- Regional næringsplan 2016-2026 for kommunene Gausdal, Lillehammer og Øyer
- Planer for selskapskontroll og forvaltningsrevisjon for 2016-2019
- Mulighet for utfasing av fossilt drivstoff i kommunens kjøretøypark
- Endring av forskrift for grunnskolen i Gausdal kommune knyttet til skoleplass og skolebytte
- Eiendomsskattetakster – tiltak ved utløp av vedtatt 10-årsperiode (retaksring)

Kommunens økonomiske situasjon.

Gausdal kommune fikk et regnskapsmessig mindreforbruk i forhold til vedtatt budsjett på 10,9 mill. kr. Kommunens netto driftsresultat ble positivt med 3 mill. kr. Også i kommunens budsjett for 2017 og strategiplanen for 2017-2020 er det lagt inn bruk av disposisjonsfond for å få kommunens drift til å komme i balanse. Det forutsettes at det i løpet av de første år i strategiplanen må gjøres vesentlige grep for å få kommunens økonomi i balanse.

Tjenestene i 2016.

Mer om resultatene for tjenestene finner en i kapitlene om de ulike planområdene. Det legges hver dag ned mye arbeid fra kompetente og engasjerte medarbeidere. Vi har et kontinuerlig fokus på forenkling og forbedring, med utgangspunkt i hva som er godt nok. Arbeidsgiverstrategien er viktig virkemiddel for å oppnå mål og kvalitet i tjenestene, og i 2016 var det en større prosess på det.

Befolkningsutvikling.

Innbyggertallet har i Gausdal har holdt seg svært stabilt de senere år. Dette framkommer av tabellen nedenfor.

BEFOLKNINGSUTVIKLING	2012	2013	2014	2015	2016
Antall innbyggere	6 141	6 237	6 210	6 227	6 204

INTERNKONTROLL

Etter kommuneloven skal det i årsberetningen redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten.

Vi definerer internkontroll som systematiske tiltak som sikrer at virksomhetens aktiviteter

1. planlegges
2. organiseres
3. utføres
4. vedlikeholdes

i samsvar med krav i lov eller forskrift

Vi arbeider etter mottoet godt nok, i og med at det må være en balanse mellom brukerfokus/tjenesteyting og systemfokus/dokumentasjon. Vi arbeider for å skape en kultur for fornying, forenkling og forbedring, der vi søker å jobbe med det viktigste først. Lederansvaret handler om tilrettelegging, gjennomføring og oppfølging.

Internkontrollen har tre fokusområder:

- Tjenesteytingen / kjerneoppgavene og støtteprosessene = brukerne
- Personalet, HMS (helse, miljø og sikkerhet) = medarbeiderne
- Samfunnssikkerhet og beredskap = verdiene i samfunnet

Dokumenter som må være på plass for å ha en **sektorovergrepene internkontroll**:

- Delegeringsreglementet fra kommunestyret til rådmannen
- Administrative fullmakter fra rådmannen
- Økonomireglementet/-håndboken
- Finansreglementet
- Anskaffelsesreglementet
- Personalreglementer/personalhåndbok
- Etiske retningslinjer
- Lederavtaler
- HMS internkontroll
- Krise og beredskap
- Rutiner for systematisk avvikshåndtering
- Strategisk kompetansestyring
- Arkivplan
- Datasikkerhet og personopplysninger
- Oversikt over avtaler

I Gausdal er de fleste dokumentene oppdatert. Noen er i prosess med å bli rullert og/eller ferdigstilt. I 2017 vil dette arbeidet gå videre. Videreutvikling av det elektroniske kvalitetssystemet er også på dagsorden i 2017.

Det er ellers mange internkontrollaktiviteter i løpet av et år. I årsmeldingen blir flere knyttet til tjenestene omtalt. Her er noen av de større på systemnivå i 2016:

- Oppdatering av årshjulet for internkontroll.
- Årlig internkontrolldag for ledere, avdelingsledere og andre. Her arbeider en med risikovurdering, og utarbeider handlingsplan for internkontroll for hvert planområde. I 2016 var det denne dagen et særlig fokus på informasjonssikkerhet.
- Arbeid med strategi for informasjonssikkerhet, med underliggende dokumenter som dokumenthåndtering, avviksrutiner, risikovurdering og opplæring av ansatte.
- Lederavtalen: Handlingsplan for internkontroll var tatt inn i lederavtalene for 2016.
- Lean-prosesser i forbindelse med omlegging av måltidsrutinene:
Sykehjemmene: En prosess for å finne konsekvensene – dvs. endring av rutiner – av omleggingen i sykehjemsavdelingene.
Kjøkkenet: en prosess på selve kjøkkenet – for å vurdere hvilke endringer i tidspunkt og rutiner de måtte gjennomføre for å få til de nye måltidstidene.

Dagsenter for eldre: både for å effektivisere arbeidet der og for å tilpasse dagen/tidspunktene og rutinene til de nye måltidsrutinene/-tidspunktene.

- Lean-prosess av rutiner for politisk sekretariat.
- Arbeid med arbeidsgiverstrategi, herunder oppdatering av personall håndboka.
- Opplæring av personalgrupper – faglig veiledning.
- Oppfølging av politiske vedtak – sak til kommunestyret 3 ganger i året.
- Rapportering gjennom økonomi- og aktivitetsrapporten (tertial), der internkontroll er tema.
- Tertialvis rapportering knyttet til finansreglementet.
- TQM-rådgiver ansatt (i samarbeid med Lillehammer og Øyer). TQM er det elektroniske kvalitetssystemet de 3 kommunene samarbeider om.
- Revidert helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse ble vedtatt i kommunestyret 16. juni 2016.
- Eierpolitikken for Gausdal kommune 2016-2019 ble vedtatt i kommunestyret 1. september 2016, og eiermeldingene for 2016 ble vedtatt i kommunestyret januar 2017.
- Reglement for delegering av myndighet for perioden 2016 – 2019 ble vedtatt i kommunestyret 29. september 2016.

Forvaltningsrevisjonsprosjekter behandlet i kommunestyret 2016:

- Selskapskontroll - ierskapsforvaltning i Gausdal kommune
- Tidlig innsats - spesialpedagogikk i skolen

Tilsyn fra Mattilsynet 2016

- Tilsyn med mat og drikke i barnehager.

ETIKK

Gausdal kommune vedtok sine første etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte i 2008. Prosess for fornyelse av disse ble gjennomført i 2016. Her var kommunestyret, ledere og tillitsvalgte involvert. Nye retningslinjer ble vedtatt i kommunestyret 16. juni 2016. Arbeidet med oppdatering av retningslinjer for varsling er forankret og forberedt.

Ved introduksjon av nyansatte blir etiske retningslinjer gjennomgått.

LIKESTILLING, DISKRIMINERING OG TILGJENGELIGHET

Likestilling.

Arbeidsstokken i Gausdal kommune har en 80/20 fordeling når det gjelder henholdsvis kvinner og menn, med litt variasjon fra år til år. Innen pleie og omsorg, renhold og barnehage er menn i et stort mindretall, mens menn er i stort flertall innen teknisk område. Over år fordeler undervisningspersonalet seg med 75 % kvinner og 25 % menn.

Vi har tall og statistikk på gjennomsnittslønn fordelt på kjønn og ulike stillingskategorier. Hvem som har høyest gjennomsnittslønn fordeler seg forholdsvis jevnt mellom kvinner og menn. Retningslinjer for lokal lønn ble oppdatert i 2016.

I 2016 har vi hatt en god prosess rundt arbeid med fornyelse av arbeidsgiverstrategi, der heltidskultur er et av satsingsområdene. Dette er et langsiktig arbeid som omhandler både organisering, turnusplanlegging og økonomi, og som involverer mange ansatte, ledere og tillitsvalgte.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Vårt fokus i arbeidet med barn og unge er tilbud til alle, og tiltak for de få (som har behov for det). I vår satsing på folkehelse tar Gausdal kommune en offensiv rolle for å styrke faktorer som bidrar positivt til folkehelsen, og svekke forhold som kan ha negative virkninger. Vi søker å bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller. Alle skal ha mulighet til å ta vare på og fremme egen helse, trivsel og mestring.

I planarbeid og i byggeprosjekt er universell utforming sentralt, - slik det skal være i henhold til lovverket.

Kommunen har et aktivt råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne.

MEDARBEIDERNE

MEDARBEIDERPERSPEKTIVET

	Mål 2016	Status
Seniorpolitikk: Gjennomsnittsalder ved pensjonering (AFP/alders- pensjon)	Lærer 64 Andre 65	Lærer 65 år 2 mnd Andre 64 år 2 mnd
Nærvær *	93,1	92,9

Ny medarbeiderundersøkelse tas i bruk fra og med 2017.

Kommentarer:

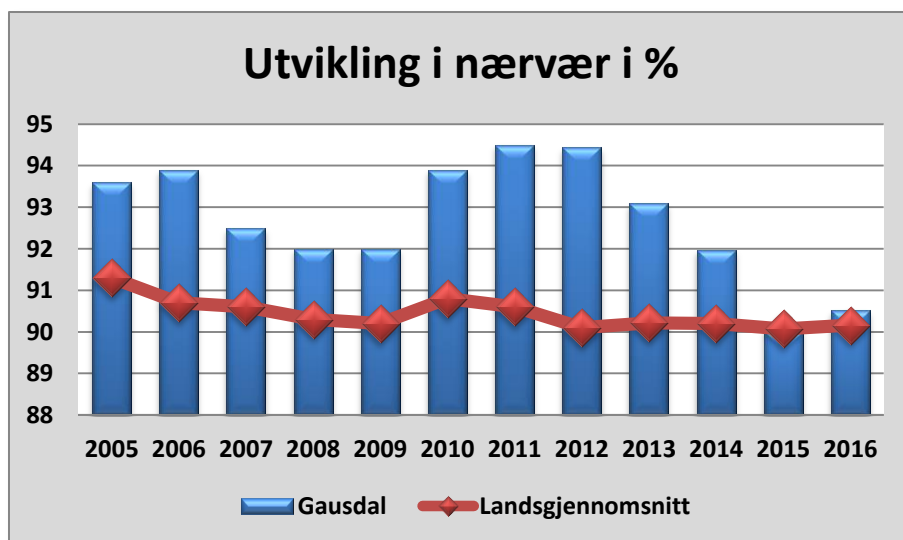
Snittalder ved pensjonering er i 2016 litt høyere enn målet for lærere, men noe lavere enn målet for øvrige ansatte. For de øvrige ansatte er det noen få som har valgt å pensjonere seg ved fylte 62 år, og dette drar gjennomsnittet ned.

Nærværstallet blir kommentert i eget avsnitt i årsmeldingen og det vises derfor dit.

NÆRVÆR

Tallgrunnlag er hentet fra innrapporteringen fra kommuner og fylker til KS. Tallene er for perioden 4. kvartal 2014 – 3. kvartal 2016. (Nærvær på de enkelte planområdene er for perioden 01.01.-31.12.2016.)

Det er viktig å merke seg at KS tar utgangspunkt i et litt annet tallgrunnlag enn det som kommunen selv bruker. Blant annet tar ikke KS med seg ansatte som ikke har arbeidet hele året. De tall som kommunen bruker i sin rapportering til kommunestyret tar med seg samtlige av kommunens ansatte, både fast ansatte, vikarer og engasjementstillinger. Det vil derfor være noe avvik mellom de nærværstall som kommunen bruker og det som inngår i KS sin statistikk.

Den negative utviklingen i nærværet siden 2011/2012 har dessverre fortsatt, men det er en liten bedring fra 2015 til 2016. Nærværet i Gausdal er for 2016 er noe bedre enn landssnittet.

Nærværet og sykefraværet følges tett opp sammen med de ansatte.

OVERTID

Kommunens utbetalinger til overtid i perioden 2012-2016 framgår av tabellen;

Bruk av overtid	2016	2015	2014	2013	2012
Planområde	- alle tall i hele tusen kr -				
1 - Administrative fellestjenester	-	38	0	0	0
2 - Næring og miljø	0	0	0	0	0
3 - Skole	4	18	39	19	13
4 - Barnehage	30	41	42	81	90
5 - Kultur og fritid	0	0	0	0	0
6 - Teknisk drift	250	130	237	458	261
7 - Bygg/eiendom/areal	6	50	34	19	47
8 - Interkommunale samarbeid	-	0	0	0	0
9- Barn og familie	1	0	0	5	9
10 - Sosiale tjenester og sysselsetting	3	1	1	0	0
11 - Helse	657	511	366	215	227
12 - Omsorg	1 512	1 698	1 716	1 674	1 726
Sum overtid	2 463	2 487	2 436	2 471	2 373

Det har vært et forholdsvis stabilt nivå på utbetalt overtid de siste årene. Det er en nedgang på noen områder, mens det særlig på planområde 11 Helse og 6 Teknisk drift har vært en økning.

Når det gjelder overtidsbruk på planområde 11 Helse, så skyldes dette blant annet medvirkning i omstillingsarbeidet i tjenesten. På planområde 6 Teknisk drift skyldes økt utbetaling av overtid knyttet til selvkostområdene. Overtidsbruken gjelder i hovedsak lekkasjer og lekkasjesøking på vann- og avløpsnett utenom ordinær arbeidstid.

SENIORTILTAK

Bruk av seniortiltak	2016			2015			2014			2013			2012		
	Øvrige	Sykepl	Lærere	Øvrige	Sykepl	Lærere	Øvrige	Sykepl	Lærere	Øvrige	Sykepl	Lærere	Øvrige	Sykepl	Lærere
Redusert arbeidsplikt 20%	14	1	3	19	1	6	21	1	6	28	0	4	23	0	1
Redusert arbeidsplikt 30% - avviklet i 2011	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bonusavlønning	4		1	6	0	0	2	0	0	5	0	0	4	0	0
AFP 62-64	7	0	3	13	0	2	11	0	1*	10	0	3	11	0	1
Sum antall ansatte med seniortiltak i løpet av året	25	1	7	38	1	8	34	1	7	43	0	7	38	0	2

Det framgår av tabellen at det årlig er i størrelsesorden 40-50 ansatte som benytter seg av seniortiltakene, mens det var noen færre i 2016. Ordningen med redusert arbeidsplikt ble avviklet 1. februar 2017.

ÅRSVERK OG ANSATTE

Oversikten gjelder fast ansatte. Engasjementstillinger er holdt utenom.

		Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk	Årsverk
Planområde:		2016	2015	2014	2013	2012	2011
1	Administrative fellestjenester *)	13,2	13,0	13,0	13,8	15,6	15,8
2	Næring og miljø **)	0,2	1,2	0,5	0,5	0,5	0,5
3	Skole	108,1	112,9	105,9	106,4	98,3	100,6
4	Barnehage	48,9	46,7	43,1	42,9	43,1	39,8
5	Kultur og fritid	7,8	7,3	8,5	8,4	8,4	8,2
6	Teknisk drift	13,7	14,7	14,1	16,1	17,3	15,9
7	Bygg/eiendom/areal	34,2	38,3	38,7	37,7	39,6	40,2
8	Interkommunale samarbeid	10,8	11,1	9,9	10,5	9,2	8,6
9	Barn og familie	16,9	17,6	14,9	13,6	11,3	14,6
10	Sosiale tjenester og sysselsetting	9,0	13,0	11,7	12,2	10,8	14,0
11	Helse	55,8	43,9	47,8	46,9	41,3	37,6
12	Omsorg	98,1	96,4	94,4	98,8	96,5	91,9
	Sum årsverk	416,5	420,6	402,4	407,7	391,9	387,6
	Sum ansatte i Gausdal kommune	524	525	509	519	502	506

*) Inkl. hovedtillitsvalgte med 1,25 årsverk.

***) Inkl. 1 årsverk knyttet til Lillehammer-regionen Vekst i 2015.

Det er tilnærmet samme antall ansatte og årsverk i 2016 som i 2015. Det er innen planområde 11 Helse og 12 Omsorg at det er størst endring fra 2015 til 2016. Det vil på disse planområdene alltid være svinginger mellom år knyttet til vakanser etc. I tillegg har det blitt satset på hverdags-rehabilitering, det er utvidet med ett årsverk i legetjenesten og det er satt inn økte ressurser knyttet til ressurskrevende tjenester.

PLANOMRÅDENE

01 ADMINISTRATIVE FELLESTJENESTER

OM PLANOMRÅDET

Planområdet inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen. I planområdet inngår, servicetorg, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, folkehelsekoordinator, tildelingskontoret, eldreråd, kontrollutvalget, inkl. utgifter til revisjon, tilskudd til 3-1 samarbeid vedrørende skatt/innfordring og lønn/regnskap og innkjøpssamarbeidet, store fellesposter som AFP og forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

I november 2016 ble det avviklet rådgivende folkeavstemning knyttet til målform i de sammenslåtte skolekretsene Fjerdum og Engjom. Skolene driftes felles fram til de nye skolelokalene på Fjerdum står ferdige høsten 2018.

Bildet er fra valglokalet på Østre Gausdal bygdahus. Kommunens valgansvarlig Randi Solberg Kristiansen til høyre på bildet.

Valgresultatet ble som følger:

Målform	Antall stemmer
Nynorsk	78
Bokmål	295
Totalt avgitte stemmer	373

Kommunestyret vedtok i møte 24.11.2016 at hovedmål for Engjom/Fjerdum skole skal være bokmål.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRA-TALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Lønn, administrasjon og styring i % av totale lønnsutgifter	4,9	6,3	6,0	6,5
Netto driftsutgifter pr innb. til administrasjon og styring	4 747	4 574	4 548	4 312
Brutto driftsutgifter pr innb. til administrasjon og styring	4 987	5 118	5 087	4 759
Brutto driftsutgifter til politisk styring, i kr. per innbygger	510	536	475	397

UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Lønn, administrasjon og styring i % av totale lønnsutgifter	5,1	5,0	5,1	4,9
Netto driftsutgifter pr innb. til administrasjon og styring	4 335	4 255	4 806	4 747
Brutto driftsutgifter pr innb. til administrasjon og styring	4 530	4 512	4 991	4 987
Brutto driftsutgifter til politisk styring, i kr. per innbygger	475	415	596	510

Kommentarer til nøkkeltallene:

Gausdal kommune har lavere utgifter til **lønn for administrasjon og styring i % av totale lønnsutgifter**, enn de vi sammenligner oss med. Det er også en nedgang fra 2015 til 2016.

Nettoutgiftene til **administrasjon og styring per innbygger** er høyere enn de vi sammenligner oss med, men det er en liten nedgang fra 2015.

Når det gjelder **brutto driftsutgift til politisk styring** i kr. pr. innbygger var økningen fra 2014 sett i sammenheng med kommune- og fylkestingsvalget og organisering og gjennomføring av arbeidet med kommunereformen. Fra 2015 til 2016 er utgiftene derfor redusert. Økte satser for godtgjørelse til politikere ble vedtatt i 2015 med full årsvirkning i 2016.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Folkevalgte:		
Alt i alt, hvor fornøyd er dere med kvaliteten på saksdokumentene?	4,8	4,9
Alt i alt, i hvor stor grad er du fornøyd med organiseringen av de politiske møtene, utsendelsen av og innholdet i saksdokumentene.	4,7	4,7
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær	97	96,5
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din.	5,0	5,1

På disse områdene er vi godt fornøyd med måloppnåelsen.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Omstilling og omstrukturering; å organisere og lede prosessene som skal til, i samhandling med enhetsledere og hovedtillitsvalgte	Flere, større prosesser er forankret i 2016, og de fortsetter i 2017. Her kan en nevne noen: <ul style="list-style-type: none"> - digitalisering - innen helse- og omsorg: omstilling, velferdsteknologi, hverdagsrehabilitering og gode pasientforløp - habilitering - innen grunnskole: tilpasset opplæring - større grad av systemrettet arbeid i skole og barnehage
Starte opp prosessen og ferdigstille kommunal planstrategi i løpet av 2016, med mål om kommunestyrebehandling innen 1. desember 2016	Vedtatt i kommunestyret 27. oktober 2016.
Utarbeidelse av ny arbeidsgiverstrategi, med delelement som seniorpolitikk og etiske retningslinjer, nærvær, heltid/deltid. Til desember 2016 bør hovedelementene være klare	Ny arbeidsgiverstrategi ble til gjennom en omfattende prosess med ledere og tillitsvalgte, med følgende hovedelement for Gausdal kommune som organisasjon: <ul style="list-style-type: none"> - målformuleringer - strategivalg

	<p>- innsatsområder.</p> <p>Blant tiltakene som ble ferdige i 2016 var: retningslinjer for lokal lønn, etiske retningslinjer for ansatte og folkevalgte, seniorpolitikk, ny mal for utviklingssamtalen, forankring av ny medarbeiderundersøkelse (10-faktor), oppdatering av personalhåndboka.</p> <p>Arbeidet følges opp i 2017 med andre innsatsområder, herunder arbeid med heltidskultur, lederutvikling, kompetanseplanlegging, retningslinjer for varsling.</p> <p>Enhetene skal planlegge og iverksette egne tiltak, med utgangspunkt i overordnede mål og strategier.</p>
--	---

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
27,0 mill. kr	27,1 mill. kr	0,1 mill. kr	27,6 mill. kr

Det ble et mindreforbruk ved årets slutt i størrelsesorden 0,1 mill. kr. Dette etter bruk av overskuddsfond med 0,5 mill. kr. Ved rapporteringen per 2. tertial ble det varslet et merforbruk, men at dette sannsynligvis ville bli dekket ved bruk av overskuddsfond fra tidligere år.

Reelt sett er det et merforbruk tilsvarende 0,4 mill. kr og av dette gjelder 0,1 mill. kr kontrollutvalget. Merforbruk knyttet til folkevalgte råd og utvalg utgjør drøye 0,2 mill. kr. For øvrig er det mindre avvik i tjenestene.

02 NÆRING OG MILJØ

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter næringsarbeid, miljøvern og utmarksforvaltning. I dette inngår personell innen næringsutvikling, landbruksforvaltning, utmarksforvaltning, turistinformasjon, støtte til næringslivet, og tiltak innen miljøvern, vilt, fisk og friluftsliv.

*Offisiell åpning av
Aulestad-runden.*

*Ivar Bø orienterte de
frammøtte.*

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutgifter fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger i kroner	676	609	543	628
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder, per innbygger i kroner	45	114	133	185
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i kroner pr. innbygger	353	76	143	99
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutgifter fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø per innbygger i kroner	814	1 021	895	676
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder, per innbygger i kroner	34	30	29	45
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i kroner pr. innbygger	447	249	405	353

Kommentarer til nøkkeltallene:

Kommunen har omtrent gjennomsnittlige kostnader til fysisk planlegging m.m. Til rekreasjon i tettsteder er kostnadene veldig lave ved sammenligning med andre kommuner.

Kommunen har forholdsvis store utgifter til tilrettelegging for næringslivet sett i forhold til andre kommuner. Det henger sammen med bevisst satsing på næringslivsutvikling på samme måte som i tidligere år.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
SAMFUNNSPERSPEKTIVET	2016	2016
Salg av næringsarealer i året (daa)	10	17
Areal omdisponert dyrka mark(KOSTRA)	0 (0)	0 (78)
Jordbruksareal i drift (daa)	64 000 (130 000)	63 290 (126 335)
Antall søkere av produksjonstilskudd	290 (605)	280 (588)
Hogst av tømmer (m ³)	60 000 (190 000)	74 215 (212 077)
Planting (foryngelse) (antall planter)	275 000 (800 000)	255 365 (1 062 260)
TJENESTEPERSPEKTIVET		
Andel søknader levert elektronisk (PT) (%)	95 (95)	95 (96)
Antall klager i forbindelse med PT/RMT	2 (5)	5 (7)
Brukerne opplever at de får god service	Meget bra	Meget bra
Brukerne opplever at rådgivningen / saksbehandlingen er god	Meget bra	Bra
Brukerne opplever at de får god informasjon	Meget bra	Meget bra

Tall i parentes er tall for regionen.

Dialogmøtet i 2016 ble brukt for tilbakemelding fra brukerne. Det er en generell positiv tilbakemelding til landbrukskontoret. Meget bra tilbakemelding på service og informasjon, men det meldes et ønske om mer rådgivning ute blant brukerne og særlig overfor unge/nye brukere.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Iverksette tiltak i henhold til regional næringsplan.	<p><i>Regional næringsplan 2016-2026</i> vedtatt i kommunestyret 27.10.2016.</p> <p><i>Ytre rammebetingelser:</i> Planprosess for ny E6 antas å legge til rette for ferdig vei i 2025. Gjeldende Nasjonal Transportplan skisserer ferdigstilling av dobbeltspor til Lillehammer i 2032.</p> <p><i>Gründer- og vekstservice:</i> Etablererveiledningsteamet er styrket med ekstra personressurs. Lillehammer-regionen som gründersted markedsføres aktivt på sosiale medier sammen med gjennomføring av konkrete gründermiljøskapende tiltak. Planleggingen av Gründerdagene 2017 er i rute.</p> <p><i>Næringsarealer:</i> Arbeidet med en kartlegging og gjennomføring av en regional næringsarealanalyse er igangsatt.</p> <p><i>Profilering av regionen for næringsetableringer og tilflytting:</i> Regionmarkedsfører er ansatt. Analysearbeidet av markedsføringsprestasjonene er godt i gang. Prosjektene <i>Flyttehjelpen</i> og</p>

	<p><i>Velkomstpakken</i> er under ferdigstilling (samarbeid med Visit Lillehammer - VL).</p> <p><i>Reiseliv og opplevelser:</i> Prosjektet <i>Into Norway</i>, som skal åpne døren for flere og bedre betalende kunder basert på blant ulike deler av Gausdals kultur- og naturverdier, videreføres over i driftsfase med større resurser og ambisjoner. (Regi VL).</p> <p><i>Bioøkonomi:</i> Det strategiske arbeidet med å legge til rette for etablering av en biokompetansestruktur i Innlandet er igangsatt. Arbeidet med å stimulere til flere håndverksmatprodusenter er igangsatt. Prosjekt Arrangementer og matopplevelser er under fremdrift.</p>
Bidra til at attraksjonen til destinasjon Skeikampen øker	<p><i>Reguleringsarbeid og utbyggingsavtaler:</i> Følges løpende opp.</p> <p><i>Profesjonalisering av bedriftsmiljøer på destinasjonen:</i> Arbeid igangsatt for å stimulere næringsaktører, utover destinasjonens hovedaktør, til å ta større del i destinasjonsutviklingen.</p> <p><i>Fritidsboligkompetansegruppen:</i> Kompetansegruppe med mandat til å identifisere utfordringer og foreslå tiltak er etablert. Sentrale aktører både fra hytteleverandørsiden og brukersiden på Skeikampen sitter i styret.</p> <p><i>Fritidsboligkonferansen:</i> Arbeidet med etablering av en årlig fagkonferanse for næringslivet som leverer til fritidsboligsektoren er gjennomført. Konferansen for 2017 gjennomføres 23.03.2017.</p>
Videreføre prosjekt "Elgland" innen naturbasert reiseliv for etablering av kommersiell drift.	Driftsorganisasjon er etablert. Helvete er under ombygging.
Medvirke til at næringsutvikling og forvaltningsplan knyttet til Langsua verneområde gir en positiv utvikling i kommunen.	<p>Forvaltningsplanarbeidet er fortsatt i en veldig tidlig fase.</p> <p><i>Utmarksbasert næringsutvikling:</i> I revidert Næringsplan, løftes Langsua frem som senterpunkt for satsingen på utmarksbasert næringsutvikling. Planleggingen av en årlig næringsfaglig arena sammen med nasjonalparkforvaltningen, Norges nasjonalparkkommuner og landsbyer (NPKL), destinasjonsselskapene i vår region og i Valdres samt med Valdres Natur- og kulturpark er igangsatt. Tettere samarbeid med NPKL og med Østlandsforskning for beste praksis-analyser er avtalt.</p>
Markedsføre mulighetene for næringsetablering i kommunen, og tiltrekke seg næringsaktører til Steinsmoen industriområde.	<i>Løpende markedsføring:</i> Det pågående arbeidet med operasjonalisering av vår egen Bioøkonomistrategi, inkludert etablering av

	<i>Bioøkonomisenteret i Innlandet, samt NCE Wood Innovation, vil løfte frem de gode mulighetene for bioøkonomi-etableringer i Gausdal ytterligere.</i>
Bidra aktivt i arbeidet med forvaltningsplan for Lågen med sideelver, med sikte på forebyggende tiltak mot flomskader.	Kommunen deltar i arbeids- og prosjektgruppe. Befaringer i Jøra, Augga og Gausa er gjennomført.
Iverksette tiltak i henhold til kommunedelplan landbruk for å bidra til en offensiv næringsutvikling med spesielt fokus på: <ul style="list-style-type: none"> • Økt produksjon i jordbruket • Rekruttering av nye drivere i landbruket. • Markedsføre landbruk som en offensiv næring. • Økt utnytting av skogressursene og oppbygging av den framtidige virkesforsyningen med særlig fokus på Lillehammer, som får nye driftsplaner i 2016 	Det arbeides kontinuerlig med dette fokusområdet. Dessverre har ikke kontoret fått tilsagn om midler til noe nytt landbruksprosjekt, som ville gitt en ekstra satsing her. Gjennom informasjon oppfordres brukerne til å satse på landbruk og benytte landbrukets virkemidler. Driftsplanarbeidet i Lillehammer er fullført og det var en rekordstor aktivitet i skogbruket i 2016.
Arbeide med å initiere et nytt utviklingsprosjekt i landbruket som en oppfølging av "BondeGLØd", der berøringsflatene mellom landbruk og andre næringer er et av flere fokusområder.	Se ovenfor. Lillehammer-regionen Vekst har hovedansvaret for arbeidet med å etablere et samarbeidsprosjekt med tema matopplevelser knyttet til arrangementer.
Holde belastningen som rovvilt påfører beitebruken i kommunen på et lavt nivå.	Rovviltjaktberedskap og vaktordning for søknad om skadefellingstillatelse har vært etablert i hele beitesesongen. Rovviltskadene var marginale i hele regionen i 2016.

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
6,1 mill. kr	6,1 mill. kr	-0,1 mill. kr *	4,7 mill. kr

*) OBS! Avrundingsavvik

Det er et resultat omtrent i balanse, som varslet i rapporteringen for 2. tertial.

03 SKOLE

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter undervisning ved skolene i Forset, Fjerdum, Engjom, Follebu, ungdomsskolen og voksenopplæringen, samt skolefritidsordningen ved Forset, Engjom, Fjerdum og Follebu.

Bokstavlæring i snø!

Alle elevene ved Fjerdum/Engjom skoler har vært delaktige i planleggingen av uteområdet ved den nye skolen på Fjerdum. Elevene kom med mange nyttige og gode innspill!

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor pr. innbygger 6 – 15 år	131 734	115 648	112 972	105 172
Netto driftsutgifter til skolefritidstilbud pr. innbygger 6 – 9 år	4 570	3 138	4 314	3 596
Netto driftsutgifter til skolelokaler pr. innbygger 6-15 år	20 891	18 450	16 850	17 655
Netto driftutgifter til skoleskyss pr. innbygger 6-15 år	5 219	3 485	3 195	2 197

UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor pr. innbygger 6 – 15 år	120 155	125 746	130 251	131 734
Netto driftsutgifter til skolefritidsordning pr. innbygger 6-9 år	4 648	5 255	4 662	4 570
Netto driftsutgifter til skolelokaler pr. innbygger 6-15 år	19 082	18 532	17 417	20 891
Netto driftutgifter til skoleskyss pr. innbygger 6-15 år	4 188	4 193	4 639	5 219

Kommentarer til nøkkeltallene:

KOSTRA-tallene viser at vi har høyere utgifter på alle punkter enn de vi sammenligner oss med. Vår desentraliserte skolestruktur trekker opp driftsutgiftene for skole.

Gausdalsskolen har hatt to relativt små SFO-baser, der bemanningen er høyere enn vedtatt bemanningsfaktor skulle tilsi. Dette på grunn av at det må være to personer på enkelte vakter av sikkerhetsmessige årsaker. Etter sammenslåing av Engjom og Fjerdum skoler, vil driftsutgifter til SFO per innbygger trolig bli noe redusert.

I forhold til skoleskyssutgifter, er det relativt store avstander i Gausdal som medfører transport av elever til og fra skolen. Kommunen har økte skyssutgifter i perioden med midlertidig skoledrift ved Engjom skole i forbindelse med skoleutbyggingen ved Fjerdum, da flere elever har skyssrett på grunn av avstand til skolen.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Læringsresultat 5. trinn (gjennomsnittlig resultat)		
• Leseferdighet	48	49
• Regneferdighet	46	48
• Engelskferdighet	48	48
Læringsresultat 8. trinn (gjennomsnittlig resultat)		
• Leseferdighet	50	49
• Regneferdighet	48	49
• Engelskferdighet	48	48
Læringsresultat 9. trinn (gjennomsnittlig resultat)		
• Leseferdighet	53	54
• Regneferdighet	53	53
Eksamensresultat 10. trinn, juni 2016 (Skala 1-6)		
• Norsk hovedmål skriftlig	3,2	3,2
• Matematikk skriftlig	3,2	3,7
• Engelsk skriftlig	4,0	3,3
Læringsmiljø 7. trinn (Skala 1-5)		
• Andel elever som opplever mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere	0 %	3,6 %
• Vurdering for læring	4,0	4,0
• Elevdemokrati og medvirkning	4,1	3,9
• Støtte fra lærer	4,4	4,3
• Læringskultur	4,2	4,0
• Mestring	4,2	4,0

Læringsmiljø 10. trinn (Skala 1-5)	2016	2016
• Andel elever som opplever mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere	0 %	5,6 %
• Vurdering for læring	3,3	3,3
• Elevdemokrati og medvirkning	3,3	3,4
• Støtte fra lærer	3,9	4,0
• Læringskultur	3,7	4,0
• Mestring	4,0	4,1
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær **)	97,5	94,1
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,3	5,0

KOMMENTARER

- **Læringsresultater:** Resultatene viser at målene er oppnådd for nasjonale prøver i alle fag, med unntak av lesing på 8. trinn. Eksamensresultater for 10.trinn er tilsvarende måltallet i norsk og betraktelig bedre i matematikk. Ved eksamen i engelsk er det derimot oppnådd langt lavere resultater enn det som var målsetningen. Økt fokus på og systematisk innsats i lesing i alle fag og på alle trinn, er forventet å gi enda bedre læringsresultater på sikt.

- **Læringsmiljø:** For barnetrinnet er ønskede resultater knyttet til elevundersøkelsen ikke oppnådd, med unntak av målsetning knyttet til vurdering for læring. Ungdomsskolen har oppnådd tilsvarende eller bedre resultater ved elevundersøkelsen for alle de nevnte indikatorene.
- **Medarbeiderne:** Nærværet er lavere enn målsetningen for planområdet på grunn av langtidsfravær ved skolene. I de fleste tilfeller skyldes fravær forhold utenfor arbeidsgivers kontroll. I tilfeller der fravær kan være arbeidsrelatert, vurderes tilrettelegging og om det bør iverksettes andre typer tiltak på arbeidsplassen. Resultatet fra medarbeiderundersøkelsen er veldig godt, selv om det er litt lavere enn målet.

For utfyllende informasjon vises det til kvalitetsmelding for skole for skoleåret 2015/2016.

STATUS VEDRØRENDE FOKUSOMRÅDER 2016

FOKUS	STATUS
<p>Læring Økt grad av tilpasset opplæring.</p> <p>Fortsatt fokus på lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag. Systematisk bruk av SOL.</p> <p>Utprøve nettbrett som pedagogisk verktøy i barneskolene, med spesielt fokus på spesialundervisningen. Dette forutsetter utbedring av nettkapasitet.</p> <p>Deltakelse i satsningen Ungdomstrinn i Utvikling, som innebærer arbeid med organisasjonslæring med fokus på lesing som grunnleggende ferdighet. Dette er et prosjekt som skal vare fra 1.8.16 – 1.1.18.</p>	<p>En systematisk gjennomgang av tilpasset opplæring i skole er godt i gang. Dette gjøres gjennom deltakelse i KS-nettverket «Inkluderende skole», der en arbeidsgruppe bestående av representanter fra skoleeier, skolene og PPT deltar.</p> <p>SOL er i systematisk bruk på alle barneskolene og ungdomsskolen.</p> <p>Trådløst nett ved skolene er utbedret sommeren 2016. Utprøving av nettbrett som pedagogisk verktøy igangsettes i løpet av skoleåret 2016/17.</p> <p>Arbeidet er godt i gang. Skoleeier, skoleleder og ressurslærer deltar på jevnlig møter med de øvrige kommunene i pulje 4. Ungdomsskolen har valgt lesing som sin grunnleggende ferdighet i dette prosjektet. Dette knyttes sammen med kommunens felles satsning på lesing og innføringen av systemet SOL (systematisk observasjon av lesing). Det arbeides systematisk med satsningen ved skolen.</p>
<p>Skolebasert vurdering - internkontroll. Videreutvikle og sikre systematisk bruk av kvalitetssystemet 1310.no.</p> <p>Skoleeier ved pedagogisk rådgiver gjennomfører fra 2016 årlig minitilsyn med skolene for å sikre at lovmessige krav oppfylles. Tema for tilsyn det enkelte år velges ut fra behov, overordnede føringer mv.</p>	<p>Skoleeier stiller krav om aktiv bruk av 1310.no ved skolene. Innholdet i systemet vurderes løpende.</p> <p>Skoleeier har i 2016 gjennomført tilsyn knyttet til opplæringslova kapittel 9a, «Elevene sitt skolemiljø». Felles retningslinjer for saksgang på dette området utarbeides og ferdigstilles høsten 2016. Disse er nedfelt i felles plan for det psykososiale arbeidet i gausdalsskolen.</p>

<p>Kompetanse Utarbeide kompetanseplan for gausdalsskolen med bakgrunn i nasjonale krav til faglig fordypning i basisfagene.</p>	<p>Kompetanseplan for gausdalsskolen er utarbeidet. Våren 2016 fullførte 10 lærere sin videreutdanning i henhold til nye nasjonale krav. For skoleåret 2016/17 deltar 12 lærere i videreutdanning.</p>
<p>Videreutvikling og tydeliggjøring av gausdalsskolen Dette innebærer bl.a. felles verdigrunnlag, felles forståelse av hva som fremmer elevers læring, samt felles prinsipper for skole- og hjemsamarbeidet.</p>	<p>Verdigrunnlag for gausdalsskolen er utarbeidet og det er innhentet innspill fra personalet ved alle skoler. FAU ved den enkelte skole er, via kommunalt foreldreutvalg, invitert til å gi innspill på hvordan Gausdal kommune i enda større grad kan legge til rette for et godt skole-hjemsamarbeid. Det skal utarbeides en brosjyre der viktige felles prinsipper for gausdalsskolen fremgår, herunder elevsyn og læringssyn.</p>

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
73,3 mill. kr	75,0 mill. kr	1,6 mill. kr	75,2 mill. kr

Planområdet har et mindreforbruk tilsvarende 1,6 mill. kr. Skolene har kjørt svært stram økonomistyring i 2016 og har klart å få et mindreforbruk. Samtidig ble utgiftene til skoleskyss høyere enn forutsatt, men dette ble oppveid av at kommunens netto utgifter til undervisning av barn i/fra andre kommuner ble lavere enn budsjettet.

04 BARNEHAGE

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset, Myra og Fjerdum barnehager samt tilskudd til 3 private barnehager og en familiebarnehage.

Balansetrening er morsomt og nyttig.

Hyttebygging på gang!

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutgifter pr. innbygger 1-5 år i kr, barnehage	141 000	136 222	136 618	137 688
Andel barn 1 – 5 år med barnehageplass *	89,6	91,1	91,5	91,5
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning. *	32,7	35,6	36,2	36,0
Andel styrere og pedagogiske ledere med barnehagelærerutdanning *	89,2	92,9	92,0	91,9
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. korrigert oppholdstime i kommunale barnehager i kroner.	63	63	61	61
Antall barn korrigert for alder pr. årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager	6,2	6,0	6,1	6,0
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutgifter pr. innbygger 1-5 år i kr, barnehage	112 505	129 987	127 883	141 000
Andel barn 1 – 5 år med barnehageplass *	88,9	91,1	87,7	89,6
Andel ansatte med barnehagelærerutdanning *	25,3	31,6	32,4	32,7
Andel styrere og pedagogiske ledere med barnehagelærerutdanning *	83,3	93,1	94,3	89,2
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. korrigert oppholdstime i kommunale barnehager i kroner	46	49	50	63
Antall barn korrigert for alder pr. årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager	7,4	6,5	5,9	6,2

*) Inkluderer tall både fra kommunale og private barnehager i Gausdal kommune

Kommentarer til nøkkeltallene:

- Andelen barn 1-5 år med barnehageplass har gått litt opp fra 2015.
- Det kan se ut som andelen styrere og pedagogisk ledere med barnehagelærerutdanning er litt lavere i Gausdal enn i Oppland, Gr.11 og landet for øvrig. Denne indikatoren teller antall personer og ikke årsverk. Det er en privat barnehage som har dispensasjon fra utdanningskravet i en mindre stilling, samt en feilrapportering på styrerstillingen. Til sammen utgjør dette 0,4 årsverk, men vil i statistikken medtas som 2 personer. Dette gir derfor et uforholdsmessig stort utslag. De andre barnehagene har styrere med godkjent utdanning, og alle barnehagene innfrir krav om pedagognorm.
- Kommunen har en bemanningsnorm på 3 barn under 3 år per ansatt og 6 barn over 3 år per ansatt. Denne følges, og variasjoner mellom år knyttet til antall barn per årsverk henger sammen med fordelingen mellom små og store barn.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Alle 4 og 5 åringer skal ha en venn i barnehagen (Bruke veilederen for barnesamtaler)	100 %	100 %
Lage nye prosedyrer/rutinebeskrivelser knyttet til internkontroll.	3	3
Brukerne av de kommunale barnehagene opplever at de får god informasjon	4,9	5,1
Brukerne av de kommunale barnehagene opplever medinnflytelse / medvirkning	4,6	4,7
I hvilken grad er brukerne fornøyd med barnehagen barnet går i, totalt sett.	5,0	5,2
Barnehagene jobber i henhold til prosedyrer for Gausdalsmodellen.	100 %	100 %

MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær	92,5	94,8
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,3	5,3

Kommentarer:

- Resultatene fra brukerundersøkelsen blant foreldre er noe over måltallene som ble satt.
- Måltallet for medarbeidertilfredsheten er nådd og viser at medarbeitertilfredsheten er god. Det fokuseres på å skape et godt arbeidsmiljø, der ansatte trives og bidrar positivt i fellesskapet.
- Nærværet er høyere enn mål for 2016. Det jobbes kontinuerlig med systematisk oppfølging og tilrettelegging der dette er mulig.
- Alle barnehagene har gjennomført barnesamtaler for 4- og 5 åringer. Resultatet viser at alle barna har en venn i barnehagen. Barnesamtalene er et ledd i arbeidet med barns trivsel og medvirkning i barnehagen.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
<p>Tidlig innsats-Gausdalsmodellen Videreføre arbeidet med Gausdalsmodellen i alle barnehagene.</p>	<p>Barnehagene har arbeidet i henhold til årshjulet i de daglige aktivitetene i barnehagene.</p>
<p>Barns trivsel i barnehagen. Det gjennomføres systematiske barnesamtaler for alle 4 og 5-åringer hver høst</p> <p>Innføre felles system/modell for utvikling av kvalitet i det pedagogiske arbeidet, der barnehagene har et felles fokusområde som alle arbeider med.</p> <p>Barnehagen er en lærende organisasjon som preges av Vi-følelse, felles evaluering og refleksjon rundt egen praksis som grunnlag for utvikling av ny og bedre praksis.</p> <p>Oppfølging av planleggingsdag – tema « De minste barna i barnehagen».</p>	<p>Barnesamtaler er gjennomført i alle barnehagene.</p> <p>Felles system er innført for utvikling av kvaliteten i det pedagogiske arbeidet. Felles fokusområde er satt for barnehageåret 2016/2017. Hver styrer har laget årshjul for arbeidet i egen bhg.</p> <p>Felles fagdag for alle ansatte med tema «barnehagen som lærende organisasjon» er gjennomført 19.08.16. Oppfølgingsdag for styrere og pedagogisk ledere gjennomført 13.10.16</p> <p>Det er gjennomført en felles fagkveld med erfaringsdeling mellom alle barnehagene.</p>
<p>Internkontroll Bruke dataverktøy mer aktivt som årshjul for arbeidet. Utarbeide og legge inn nye prosedyrer/rutinebeskrivelser i systemet.</p> <p>Det skal gjennomføres tilsyn i 2-3 barnehager i 2016.</p>	<p>Det er lagt inn felles gjøremål/aktiviteter for barnehageåret.</p> <p>Det er gjennomført fire tilsyn i løpet av året. To tilsyn ble gjennomført 31.05.16 og to tilsyn ble gjennomført 11.11.16 .</p>
<p>Kompetanseheving. Lederutdanning for pedagogiske ledere. Studiet er et samarbeid med kommunene Lillehammer og Nord Fron. Gausdal har fått 7 studieplasser. Studiet blir delfinansiert av fylkesmannen.</p>	<p>Lederutdanningen er gjennomført med syv deltakere fra Gausdal.</p> <p>Til sammen har 17 barnehagelærere/styrere gjennomført lederutdanningen.</p>

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
40,9 mill. kr	39,7 mill. kr	-1,2 mill. kr	39,1 mill. kr

Planområdet har et merforbruk på 1,1 mill. kr. Det er noe lavere enn skissert per 2. tertial. Det er et merforbruk på nær 1,2 mill. kr knyttet til tilskudd til private barnehager, pliktig betaling for barn fra kommunen i private barnehager i andre kommuner, samt ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid i 20 timer/uke for familier med lav inntekt. Drift av kommunens egne barnehager hadde et mindreforbruk på til sammen 0,1 mill. kr i 2016.

05 KULTUR OG FRITID

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter: Kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Bilde fra konsert i Kulturhuset høsten 2016. Tidligere Idol-deltakere Marta og Ola fra Gausdal, her sammen med kulturskolens sangelever.

Marta kom på 5. plass og Ola kom på 3. plass i fjorårets talentkonkurranse «Idol».

Foto: Deborah Strutt.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Nettodriftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	2,9	3,7	3,5	3,9
Netto driftsutgifter for kultursektoren, kr. pr. innbygger	1 721	2 085	2 019	2 114
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, kr. pr. innbygger 6-15 år	3 910	3 048	3 155	2 370
Netto driftsutgift idrett, kr. pr. innbygger	85	289	166	197
Netto driftsutgift til folkebibliotek, pr. innbygger	191	381	294	301
Utlån alle medier fra folkebibliotek antall pr. innbygger	4,7			
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Nettodriftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	3,2	2,6	3,0	2,9
Netto driftsutgifter for kultursektoren, kr. pr. innbygger	1 798	1 457	1 750	1 721
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, kr. pr. innbygger 6-15 år	4 562	4 472	4 069	3 910
Netto driftsutgift idrett, kr. pr. innbygger	103	69	62	85
Netto driftsutgift for folkebibliotek, pr. innbygger	160	192	182	191
Utlån alle medier fra folkebibliotek antall pr. innbygger	4,3	4,5	4,6	4,7

Kommentarer til nøkkeltallene:

Gausdal kommune bruker en mindre andel av sine samlede driftsutgifter til kultur enn de vi sammenligner oss med, tilsvarende er utgiften per innbygger også lavere. Utgiftene er noe lavere enn i 2015.

Tabellen viser at driftsutgifter for kulturskolen er lavere enn foregående år. Årsak er nedtak som følge

av omstilling. Netto driftsutgifter til **kommunale musikk- og kulturskoler** er høyere enn de vi sammenligner oss med. Kulturskolen har et høyt aktivitetsnivå og har tilbud om undervisning for elever både under 6 år og over 15 år.

Kommunen har lave netto driftsutgifter per innbygger til **idrett** sett i forhold til de vi sammenligner oss med. Kommunens utgifter til idrett består av driftsutgifter/tilskudd til løypebrøyting, noe idrettsutstyr samt lønnsmidler til håndtering av spillemiddelsøknader. Økningen i utgifter fra 2015 til 2016 knytter seg til løypebrøyting. Idrettsbygg/-anlegg inngår ikke i dette tallet, men er del av tallet for kulturområdet..

Kommunens satsing på **idrettsområdet** vises gjennom tilrettelegging av bygg og anlegg (Gausdal Arena og Linflåa stadion) samt kommunestyret sin beslutning om lave brukerbetaling for lån av disse anleggene. På dette området har kommunen høyere utgifter enn de vi sammenligner oss med, dette som følge av at det blir ført avskrivninger for Gausdal Arena. Kommunens utgifter til idrettsbygg framgår ikke av tabellen foran, men KOSTRA-tallene for 2016 vises her for utfyllende informasjon.

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Nettodriftsutgifter til kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	518	371	321	407

Netto driftsutgift til biblioteket per innbygger er lavere enn de vi sammenligner oss med. Årsaken til dette er samdrift av kommunens folkebibliotek og skolebiblioteket til Gausdal videregående skole. Målt opp mot åpningstider og aktivitetsnivå er det veldig mye bibliotektilbud per krone. Det er kun en marginal endring i utgiftsnivået fra 2015 til 2016.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Antall brukere som benytter Tilskuddsportalen	40	58
Antall utlån alle medier, biblioteket per innbygger	4,6	4,7
Antall arrangementer i biblioteket for voksne	12	16
Antall arrangementer i biblioteket for barn	7	14
Antall arrangement, Ungdommens Kulturmønstring, UKM i samarbeid med regionen	2	2
Antall elever i dans	83	100
Antall frivillige tilknyttet Frivilligsentralen	100	101
Antall besøksvenner tilknyttet Frivilligsentralen	15	4
Antall arrangementer i regi av Den Kulturelle Spaserstokken	8	30
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær *)	90	98,9
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	4,7	5,0

Kommentarer:

- Et flertall av arrangementene knyttet til «Den Kulturelle Spaserstokken» var faste arrangementer på Forset og Follebu omsorgssentre. I skoleåret spiller Arnhild Vik månedlig begge steder. Dette er et samarbeid med kulturskolen. De resterende arrangementene har vært åpne forestillinger/foredrag i samarbeid med ulike aktører i Gausdal, samt innleide utøvere til omsorgssentrene.

- Det er rapportert på nye besøksvenner i 2016. Det totale antall besøksvenner finnes det ikke oversikt over per i dag, men det arbeides fortsatt med å få etablert en slik oversikt. Det jobbes også med å få en oversikt over aktive frivillige.
- Ungdommens kulturmønstring ble gjennomført i samarbeid med Øyer. Det var flere deltagere fra Gausdal som gikk videre til fylkesmønstringen. Ingen gikk videre til landsmønstringen.
- Antall elever i dans har økt. Det er god rekruttering til undervisningstilbudet i kulturskolen, også dans i SFO. Det er opprettet tilbud for dans 4-5 år med god respons.
- Høyt nærvær for kulturskole, ungdomsarbeid, bibliotek og frivilligsentral tyder på trivsel og engasjement. Resultatet fra medarbeiderundersøkelsen viser også høy grad av trivsel.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
<p>Allmenn kultur og idrett: Gjennomføre samlinger for opplæring i og bruk av Tilskuddsportalen. Stimulere til økt aktivitet og samarbeid mellom de forskjellige lag og organisasjoner ved å tildele aktivitetstilskudd innen eksisterende ramme.</p>	<p>Det er gjennomført årlig informasjonsmøte med lag og foreninger med god oppslutning. Tilskuddsportalen er mye brukt av frivillige lag og organisasjoner, der også antall brukere har økt.</p>
<p>Biblioteket: Tilrettelegge biblioteket for samfunnsdebatter og møteplasser, samt utvide åpningstid med selvbetjeningsløsning for bruk og utlån.</p>	<p>Målsettingene for arrangementer i biblioteklokalene mer enn oppnådd. Biblioteklokalene er i løpet av 2016 benyttet anslagsvis 10 ganger til aktiviteter som ikke har vært i regi av biblioteket. «Meråpent bibliotek» med selvbetjeningsløsning er i drift.</p>
<p>Kulturskole og ungdom: Tilrettelegge for aktiviteter som bidrar til økt rekruttering i ungdomsklubben ved blant annet å gjennomføre mattilbud etter skoletid for elever og hybelboere i Gausdal, i samarbeid med ungdomsrådet, klubbstyret og Sanitetskvinnene.</p> <p>Opprettholde antall elever i kulturskolen og holde fokus på et godt nivå på skolens tjenester. Følge opp foreldregruppe for korps ved overføring av korpsaktivitet fra å være en kommunal aktivitet til en frivillig oppgave. Samarbeid med frivillige om rekruttering til junior-skolekorps.</p>	<p>Prosjektet ble avsluttet sommeren 2016. Årsak er krevende organisering av tilbudet, samt at det var få elever som benyttet seg av mattilbudet.</p> <p>Det er god oppslutning i ungdomsklubben, med ca. 40-50 unge som møter opp ukentlig. Det gjennomføres ukentlig ungdomsklubb med ulike aktiviteter i samarbeid med kulturskole og frivilligsentral. Det samarbeides med natteravnene og foresatte om vakhold, med økt voksenteitet i sentrum på onsdagskvelder.</p> <p>Antall elever i kulturskolen er stabilt. Det gjennomføres samarbeidsmøter med styret for skolekorpsset etter behov. Kulturskolen samarbeider med korpsset om rekruttering av nye elever. Disse får i hovedsak undervisning av kulturskolens lærere i SFO- tiden på Follebu, Fjerdum og Engjom skoler. Det er dessverre mange som har sluttet i skolekorpsset etter jul av ulike årsaker. Det samarbeides med foreldrestyret om tiltak for å øke rekrutteringen til korpsset, samt å beholde elever.</p>

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
12,0 mill. kr	11,8 mill. kr	-0,2 mill. kr	12,0 mill. kr

Det er et merforbruk på planområdet med 0,2 mill. kr. Ved rapporteringen per 2. tertial ble det anslått et resultat i balanse. Hovedårsaken til merforbruket knytter seg til kommunens pliktige tilskudd til livssynsorganisasjoner og trossamfunn. Denne utgiften har jevnt og trutt økt uten at budsjettet har blitt justert tilsvarende. For øvrig kun mindre avvik.

06 TEKNISK DRIFT

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafiksikkerhetstiltak, brannvern og feiing, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septik og idrettsforvaltning.

Bildet viser rehabilitering av vann-/avløpsledninger i Skeislia.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutgifter i kr pr. innb. kommunale veier og gater	991	1 061	1 201	991
Netto driftsutgifter til brannberedskap og utrykning i kr pr innb.	838	853	828	744
Årsgebyr for vannforsyning	3 525	3 741	3 097	3 391
Årsgebyr for avløpstjenesten	5 078	4 818	3 607	3 782
Årsgebyr for avfallstjenesten	2 292	2 127	2 709	2 656

UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutgifter i kr pr. innb. kommunale veier og gater	1 221	1 132	950	991
Netto driftsutgifter til brannberedskap og utrykning i kr pr innb.	807	824	809	838
Årsgebyr for vannforsyning	3 875	3 875	3 525	3 525
Årsgebyr for avløpstjenesten	3 786	4 089	4 702	5 078
Årsgebyr for avfallstjenesten	2 056	2 176	2 216	2 292

Kommentarer til nøkkeltallene:

Utviklingen av årsgebyr for vann- og avløpstjenesten viser at gebyrene for avløp har økt ganske mye de siste årene. Dette skyldes ny avtale fra 2014 med Lillehammer kommune om behandling av avløpsvann på Lillehammer renseanlegg. Denne avtalen medførte en ganske stor økning i rensavgiftene for Gausdal kommune. For å få dekket inn dette har gebyrene blitt økt mye de 3 siste årene, men er nå oppe på det nivået som er nødvendig for å få dekket inn de økte kostnadene. Når det gjelder vannforsyning er gebyrene satt ned eller holdt uendret de siste årene da selvkostfondet innen dette området har gitt rom for det.

Når det gjelder kommunale veger og gater samt brannberedskap og utrykning har det vært et normalt driftsår uten noen spesielle ekstra tiltak og kostnader, og hvor vi ikke avviker vesentlig fra landet for øvrig kostnadmessig sett. Den lille prisøkningen skyldes den generelle prisstigningen.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Avvik på levering av vann i tilfredsstillende mengde og kvalitet i henhold til gjeldende lover og forskrifter. (Serviceerklæring.)	0	5
Avvik på bortledning og rensing av avløpsvann i henhold til standard fastsatt i serviceerklæring.	< 4	3
Avvik på vedlikehold av kommunale veger i henhold til avtalt standard. (Serviceerklæring)	< 6	6
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær *)	95,1	95,9
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,1	4,8

*)Nærværstallet omfatter også ansatte på planområde 7.

Kommentarer:

Avvik vann:

- Høyt kimtall i forbindelse med oppgradering av Skei vannverk i januar.
- Vesleseter høgdebasseng, for høyt kimtall, årsak: for lite forbruk av vann.
- Hovde høgdebasseng, 6 koliforme bakterier. Rengjort basseng og ledningsnett.
- Kankerud høgdebasseng, 36 koliforme bakterier. Rengjort basseng og ledningsnett.
- Tarud høgdebasseng, 11 koliforme bakterier. Rengjort basseng og ledningsnett

Avvik avløp:

- 2 x overløp i Buvollen i juni på grunn av strømbrudd (22 min og 12 min).
- Overløp i desember i Buvollen, 10 min, (Ca. 8 m³) skyldes ventilproblem.

Avvik kommunale veger:

- Kvister/greiner henger ned i veien på grunn av tung snø (Auggedalsbaklia).
- Feil med gatelys (Heggenfeltet).
- Flomplunder på grunn av snøsmelting (Vestre).
- Hull og vass-spor etter styrtregn.
- Redusert framkommelighet på grunn av værømslag fra regn til bløt snø.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
God kvalitet på ledningsnettet for å redusere lekkasjer inn/ut på ledningsnettet.	Kontinuerlig arbeid. Tettet flere lekkasjer på ledningsnett vann i Forset og på Skei/Svingvoll.
Øke råvanns – kapasiteten i Forset vannverk for å sikre leveranser av vann til abonnenter som forsynes fra dette vannverket.	Planlegging av nytt råvannsbasseng pågår. Ny brønn med større kapasitet ble satt ned i høst.
Øke renskapasiteten for å sikre vannforsyningen på Skei.	Utvidelse av membranrigg gjennomført.
Utarbeide saneringsplan VA.	Ikke utført foreløpig.
Planlegge tiltak for overvannsproblematikk i forbindelse med utbygging av boligfeltet Heggen 4, samt andre relevante områder.	Tiltaksplan under arbeid. Pilotprosjekt etablert med tanke på bidrag både faglig og økonomisk fra andre fylkeskommunale og statlige etater.
Jobbe med å holde vegetasjonen unna kommunale veger.	Kontinuerlig arbeid. Har tatt en del i Høgdavegen, Evenvollvegen, Turrsvevegen og Grønlandsvegen i 2016.

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
10,4 mill. kr	8,6 mill. kr	-1,8 mill. kr	8,5 mill. kr

Planområdet har et merforbruk på 1,8 mill. kr. 1,2 mill. kr av dette gjelder selvkostberegninger for vann og avløp. Et lavere rentenivå enn budsjettet medfører også noe lavere renteutgifter, dette utgjør 0,5 mill. kr. Det innebærer at det blir en økt avsetning til selvkostfond tilsvarende, det vil si en større utgift enn budsjettet. Lavere indirekte utgifter samt renter selvkostfond utgjør den resterende differansen vedrørende selvkostberegningene for vann og avløp på planområdet.

Selvkost renovasjon har også et negativt avvik i forhold til budsjett på 0,2 mill. kr. Kommunale veger og løypebrøyting har begge har et merforbruk på 0,1 mill. kr. For øvrig mindre avvik.

07 BYGG/EIENDOM/AREAL

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter omsorgsboliger, sosiale boliger, støtteordninger, utleievirksomhet, byggesak, oppmåling, arealplanlegging, egen næringsvirksomhet og utbyggingsområder for boliger. Hele kommunens bygningsmasse er nå samlet på dette planområdet.

Bildet over viser bygging av nye omsorgsboliger for yngre personer i Heggenfeltet i Follebu. Omsorgsboligene har fått navnet Heggelia.

Til venstre ser vi at riggen for arbeid på Fjerdum skole og barnehage klargjøres. Unger i Fjerdum barnehage følger spent med!

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	16	...	...	...
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	17	...	...	...
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom (kalenderdager)	11	...	...	...
Netto driftsutgifter til bygge- delesaksbehandling og seksjonering, per innbygger i kroner	43	24	12	15
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling, per innbygger i kroner	153	110	91	92
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 12 ukers frist (kalenderdager)	12	18	21	16
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker med 3 ukers frist (kalenderdager)	11	13	13	17
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for opprettelse av grunneiendom (kalenderdager)	55	34	27	11
Netto driftsutgifter til bygge- delesaksbehandling og seksjonering, per innbygger i kroner	185	226	132	43
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling, per innbygger i kroner	314	346	182	153

Kommentarer til nøkkeltallene:

Statistisk sentralbyrå har ikke kommet med tall for saksbehandlingstid og tidsfrister på byggesaker og opprettelse av grunneiendom for resten av landet. Men en ser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid over tid er noenlunde stabil i Gausdal.

Det har vært en positiv utvikling over tid på netto driftsutgifter til bygge- og delesaksbehandling og seksjonering per innbygger. Dette skyldes økning i inntekter på grunn av volum og økte gebyrsatser, samt noe redusert bemanning.

En ser også at netto driftsutgifter til kart og oppmåling pr. innbygger har gått ned de to siste årene. Dette skyldes økte gebyrsatser og økning i antall saker.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Andel saker innenfor lovpålagt saksbehandlingstid (søknader, meldinger, planforslag) (%)	100	86
Hvor fornøyd er du med kvaliteten i saksbehandlingen i byggesaker.	5,1	5,2
Hvor fornøyd er du med servicen du får fra byggesaksavdelingen	5,2	5,2
Hvor fornøyd er du med saksbehandlingstiden på byggesaker	5	5,1

Den store økningen i andel saker som ikke er behandlet innen fristen skyldes at stillingsressursen på byggesak ble redusert med 80 % høsten 2015.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Fullføre adresseringsprosjektet.	Arbeid med å sette opp skiltfundamenter og skilt kom ikke i gang i 2016 på grunn av problemer med å stille arbeidskraft. En del vegnavn er godkjent og klare, men en del må vi vente på da språkrådet har bedt kartverket å reise formell navnesak. Oppstart navnesak 31.01.2017.
Gjennomføring av prosjekt for å bedre kvaliteten på opplysninger i matrikkelen Gausdal.	Pågår. Eiendommer som mangler i matrikkelen: 72 stk. Det gjenstår her å sende ut ca. 15 brev. Grunneiendommer med fiktive grenser 19 stk. Det gjenstår her å sende ut ca. 4 brev. Teiger med fler matrikkelenheter (kommabruk) gjenstår det nå totalt 79 stk. Det gjenstår her å sende ut ca. 15 brev. Vi må ha hjemmelshavers samtykke til retting, det er lite respons fra eiere. Derfor går det tregt. Rapportert til Fylkesmannen og til kartverket.
Utarbeide handlingsplan for vedlikehold av bygningsmassen.	Ferdig.
Forbedre bruken av internkontrollsystem for drift av bygningsmassen.	Pågår kontinuerlig.

<p>Arealeffektivisering av bygningsmassen, vurdere om noe kan selges.</p>	<p>Pågår. Egen sak ble fremmet for kommunestyret i juni. Vedtak om salg av 3 bygg.</p> <p>Frydelund 27 – Er solgt til leietager for takst, kr 1.137.500,- + dokumentavgift og tinglysningsgebyr.</p> <p>Herredshuset i Forset - Lagt ut for salg i oktober, men foreløpig ikke solgt.</p> <p>GAVO – bygget Segalstad Bru - Det må gjøres diverse ombygginger ved Flatland i Forset før en får flyttet dagens brukere ved GAVO dit. Kommunen får derfor ikke solgt bygget før et godt stykke ut i 2017. Sak for fastsetting av kriterier fremmet for formannskapet i november.</p>
---	--

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
38,0 mill. kr	41,1 mill. kr	3,1 mill. kr	36,8 mill. kr

Planområdet har et mindreforbuk på nær 3,1 mill. kr. Hovedårsaken til dette er at det er foretatt en større grad av fordeling av utgiftene (inkl. avskrivninger) på kommunehuset slik at de bedre enn tidligere er fordelt på rett planområde. Budsjettet ble imidlertid ikke korrigert tilsvarende, og dette framkommer dermed som et avvik. Det innebærer at det framkommer et positivt avvik vedrørende dette på planområde 7, mens det er økte utgifter på øvrige planområder. Differansen på planområde 7 utgjør 2,4 mill. kr i mindre utgift. De øvrige planområdene vil dermed ha en økt utgift tilsvarende. Hvordan dette påvirker øvrige planområder framgår av tabellen nedenfor:

Planområde	Tall i hele 1000 kr
2 Næring og miljø	20
4 Barnehage	40
5 Kultur og fritid	20
6 Teknisk drift	293
7 Bygg/eiendom/areal	-2 415
9 Barn og familie	615
11 Helse	1 313
12 Omsorg	116

*OBS!
Negativt tall viser redusert utgift,
mens positivt tall i tabellen viser økt
utgift.*

Dette er et forhold som også vil bli gjort gjeldende for 2017, og det må derfor foretas en budsjettjustering for at en skal unngå samme type «tekniske» avvik som for 2016.

Økte inntekter på kart/oppmåling og byggesak gir et positivt avvik på 1,3 mill. kr, mens strømutfiftene er 0,5 mill. kr høyere enn budsjettet i 2016. Økte strømutfifter har sin årsak i en sterk prisvekst på strøm i 2016, dette ble delvis oppveid av et lavere temperaturkorrigert forbruk.

På planområde 7 er det foretatt sletting av uerholdelige krav med hele 0,5 mill. kr. Dette er krav som kommunen har jobbet lenge med å kreve inn, men der det etter lang tid er klargjort at det ikke er

midler å hente. Kravene gjelder i hovedsak husleie i kommunale boliger. Øvrige deler av tjenesten bidrar med et mindreforbruk tilsvarende 0,4 mill. kr.

08 INTERKOMMUNALT SAMARBEID

OM PLANOMRÅDET

Området omfatter utgifter knyttet til interkommunalt samarbeid. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til Regionrådet for Lillehammer-regionen, felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen, EIOFF-samarbeid i tilknytning til SD-anlegg (SD = Sentral Driftsovervåking) og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 næring og miljø for landbrukskontoret, planområde 2 kommunens tilskudd til Regionrådet, planområde 7 for samarbeidet i tilknytning til SD-anlegg og planområde 11 for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Frisklivssentralen for Lillehammer, Øyer og Gausdal på Jorekstad har arrangert lærings- og mestringskurs med god deltakelse. Kurset hadde fokus på fysisk aktivitet, mestring og kosthold.

Her tilberedes sunn og god mat!

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET *)	2016	2016
Nærvær (%) *	99,0	99,1
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,2	4,9

* Dette gjelder regionalt landbrukskontor.

Nærværstallet for felles Landbrukskontor er meget bra. Det har ikke vært noen lengre fravær i 2016.

Resultatet av medarbeiderundersøkelsen for trivsel på arbeidsplassen ligger på samme nivå som tidligere år. Det er potensiale for å bedre denne faktoren, men det er også et inntrykk at økt arbeidspres kan medvirke til at tilbakemeldingen er noe under målsettingen.

ØKONOMI

Planområdets netto resultat gikk i balanse.

09 BARN OG FAMILIE

OM PLANOMRÅDET

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), familieteam, flyktingtjeneste, barneverntjeneste og helsestasjons-/skolehelsetjeneste med svangerskapsomsorg og barnefysioterapi.

Familieteamet ga i 2016 mange tilbud om foreldreveiledning til familier med barn, gjennom bruk av modellen COS. COS (Circle of Security), eller Trygghets sirkelen, er en brukervennlig modell for å analysere og tolke barns atferd, følelser og behov for å kunne veilede foreldre i å gi sine barn trygg og god omsorg. Modellen har som mål at barnet utvikler en trygg tilknytning til sine foreldre og er basert på omfattende forskning innen tilknytning.

Trygghets sirkelen er brukt over hele verden for å hjelpe barn i aldersgruppen 1- 6 år til å bli tryggere, til å utvikle god selvregulering og sosial kompetanse. Veiledning kan gis både til foreldregrupper og foreldrepar alene.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Andel undersøkelser m/behandlingstid innen 3 mnd. (prosent)	93	82	82	85
Brutto driftsutgifter pr. barn	71 387	...	...	44 980
Brutto driftsutgifter pr. barn som ikke er plassert av barnevernet (f. 251)	24 810	...	...	34 942
Brutto driftsutgifter pr. barn som er plassert av barnevernet (f. 252)	452 333	...	...	387 659
Netto driftsutgifter pr. innbygger til sammen, barnevernstjenesten	1 398	1 975	1 967	1 933
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0 – 17 år	4,2	...	...	4,9

Helsestasjon/skolehelsetjeneste:				
Årsverk i alt pr. 10.000 innbyggere 0 – 5 år	146,1	161	172,3	137,9
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Andel undersøkelser m/behandlingstid innen 3 mnd. (prosent)		78	97	93
Brutto driftsutgifter pr. barn	71 188	43 895	60 481	71 387
Brutto driftsutgifter pr. barn som ikke er plassert av barnevernet (f. 251)	24 208	33 173	22 452	24 810
Brutto driftsutgifter pr. barn om er plassert av barnevernet (f. 252)	317 154	342 137	349 364	452 333
Netto driftsutgifter pr. innbygger til sammen, barnevernstjenesten	1 568	1 764	1 338	1 398
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0 – 17 år	5,2	4,8	4,3	4,2
Helsestasjons/skolehelsetjeneste:				
Årsverk i alt pr. 10.000 innbyggere 0 – 5 år	130,9	121,9	161,6	146,1

Kommentarer til nøkkeltallene:

Utviklingen over tid viser at utgifter til barneverntjenester er stadig økende. For 2016 hadde Gausdal spesielt store utgifter knyttet til barn plassert av barnevernet. Dette har sammenheng med type plassering, der noen tiltak er dyrere enn andre. Ved få plasseringer kan et tiltak alene kan gjøre stort utslag statistisk sett. Samtidig er det fortsatt mange barn i Gausdal som får hjelp fra barneverntjenesten til en rimelig pris pr. innbygger. Dette er det måltallet vi har som viser både Gausdal, Oppland, kommunegruppa og landssnittet. Her ligger Gausdal godt under snitt for alle sammenligninger.

Når det gjelder årsverk i helsestasjonstjenesten for 0-5 års gruppa, så har Gausdal hatt en økning de siste årene. Vi ligger fortsatt noe under snitt for Oppland og kommunegruppe 11, men litt over landssnitt.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Andel barn i tiltak under barnevernet som har tiltaksplan	100 %	100 %
Andel barn som henvises til PPT, som får sakkyndig vurdering i <i>henhold</i> til rutinebeskrivelse	100 %	100 %
I hvor stor grad brukere opplever at de deltar i utarbeidelsen av egen tiltaksplan / IP	4,0	*
I hvor stor grad opplever barn at barnevernet tar dem på alvor	4,0	*
I hvor stor grad opplever barn at barnevernets hjelp gjør familiens hverdag bedre	4,0	*

MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær	93	91,7
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,2	4,8

*Det har ikke vært gjennomført brukerundersøkelse for barnevern i 2016.

Nærværet i enheten var i 2016 litt lavere enn målsettingen. Dette var knyttet til flere langtids sykemeldinger, mer enn enkeltdager/kortere fravær. Det er gjennomført kartlegginger og tiltak, i samarbeid med bedriftshelsetjenesten, for å høyne nærværet i tjenestene.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Utvikling av helhetlig modell for samordning og tverrfaglig samhandling – med mål om gode, tverrfaglige lavterskel tjenester på tidlig innsats inn mot psykisk helse for barn og ungdom.	Oppstarta mars 2016 i felles prosess med NAV, skole/barnehage og andre tjenester som jobber inn mot barn og unge. Pågående prosess. Utvikles i sammenheng med temaplan barn og unge gjennom 2017.
Videreutvikling av interkommunalt samarbeid om samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)	(Se punkt under.)
Veiledning/innsats på systemnivå med mål om å forebygge skolefravær og frafall. (interkommunalt prosjekt sammen med Øyer og Lillehammer)	Utvikling av interkommunalt prosjekt i SLT-regi om «ungdom og utenforskap». Interkommunal konferanse 27.10.16 gir bakgrunn for det videre arbeidet. Arbeidet er i hovedsak fokusert på hvordan kommunene (3:1) kan samarbeide rundt ungdom som faller utenfor gjennom kjennskap til hverandres arbeidsmetodikk, ulike tiltak og gjensidig satsing. Fortsettes gjennom 2017.
Familieråd som arbeidsmodell for tidlig innsats og brukermedvirkning i kommunale tiltak.	Det interkommunale prosjektet på implementering av FamInn ble avsluttet høsten 2016. Hovedrapporten med erfaringer etter prosjektet kommer våren 2017. Disse erfaringene tas med inn i det videre arbeidet med familieråd.
En plan for håndtering av vold i nære relasjoner vurderes i kommunal planstrategi	På vent (ikke lovpålagt, men ønskelig).

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
17,8 mill. kr	16,8 mill. kr	-1,0 mill. kr	16,0 mill. kr

Planområdet har et merforbruk på 1 mill. kr. Dette er som følge av økte utgifter til nye krevende barnevernstiltak. Avviket er større enn anslått ved rapporteringen per 2. tertial. Årsaken til dette er et utgiftskrevende barnevernstiltak som ble satt i verk i årets siste måneder. Tiltakets omfang var ikke kjent på tidspunkt for rapporteringen per 2. tertial.

10 SOSIALE TJENESTER OG SYSSELSETTING

OM PLANOMRÅDET

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktningetjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for funksjonshemmede, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt GAVO.

Sammenslåingen av NAV-kontorene i Lillehammer og Gausdal fant sted 1. oktober 2016. Hendelsen ble markert med et symbolsk giftemål og begge parter lovet på tro og ære å skape et moderne og framtidsrettet NAV-kontor.

Statsråd, statssekretær, fylkesmann, ordførere og topledelsen i NAV var tilstede ved begivenheten.

Foto: Nina Berg.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutg. til økonomisk sosialhjelp pr. innb 20-66 år i kr.	644	1 682	1 596	1 715
Gjennomsnittlig utbetaling pr. Stønadmåned	6 796	...	...	...
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i prosent av innbyggere 20-66 år	2,3	...	...	4,0
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker	63 047	...	...	43 392
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutg. til økonomisk sosialhjelp pr. innb 20-66 år i kr.	774	883	735	644
Gjennomsnittlig utbetaling pr. Stønadmåned	5 111	7 018	6 866	6 796
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i prosent av innbyggere 20-66 år	2,7	2,3	2,0	2,3
Korrigerte driftsutgifter til sosialtjenesten pr. mottaker	45 907	56 033	67 395	63 047

Kommentarer til nøkkeltallene:

Gausdal kommune har lave utgifter til økonomisk sosialhjelp per innbygger 20-66 år, og det er en forholdsvis lav andel av kommunens innbyggere som mottar sosialhjelp i forhold til landsgjennomsnittet.

Kommunen ligger høyere enn landsgjennomsnittet når det gjelder korrigerede driftsutgifter til sosialtjenesten per mottaker. Gausdal kommune har valgt å arbeide systematisk med tidlig kartlegging og tiltak for personer som har søkt sosialhjelp. Dette medfører høyere driftsutgifter enn landet for øvrig, men gir seg også utslag i forholdsvis lave utbetalinger til økonomisk sosialhjelp.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Ventetid for å få svar på henvendelse i publikumsmottaket	5	Ikke avholdt i 2016
Jeg opplever å bli behandlet med respekt	5	
Veileder la vekt på det jeg hadde å si	5	
Bosette flyktninger i henhold til kommunestyrevedtak	5	5
Andel som er langtidsmottakere med økonomisk sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold pr. måned (6 av de 12 siste måneder)**	0,5	0,4
Andel unge (18-24 år) som har mottatt økonomisk sosialhjelp pr. måned**	0,4	1,4
Andel som har mottatt økonomisk sosialhjelp	2,5	0,7
Antall deltakere i kvalifiseringsprogrammet (KVP)	5	4
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær	95	88,6
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5	5

* Måltall avhenger av kommunestyrevedtak

** Sett i forhold til antall innbyggere i aldersgruppen

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Regionalt NAV Legge frem sak for politisk behandling der det vurderes regional organisering av NAV.	Saken er lagt frem og behandlet i kommunestyre 28.04.16 med positivt vedtak om sammenslåing av NAV Gausdal og Lillehammer. Virksomhetsoverdragelse fra 01.10.16. Sammenslåing fra 01.01.17.
Flyktninger Etablere forum for samhandling (bosetting og integrering) Utarbeide plan for flyktningarbeidet i kommunen	Tverretatlig samhandling er påbegynt og er videreført som eget prosjekt. Kommunestyret har vedtatt økt bosetting, og selve arbeidet med bosetting er pr. nå prosjektorganisert. Planbehovet blir sett på i forbindelse med oppdatering av kommunal planstrategi.
Barnefattigdom Prøve ut konkrete tiltak for å øke deltakelse der ett av tiltakene vil være en utstyrsbank for gratis utlån av fritidsutstyr til barn og unge i kommunen Opprette samarbeid med frivillige lag og foreninger.	UtstyrsArena'n åpnet 18. februar med aktivitetsutstyr til vintersesongen. Utlån blir administrert av Frivilligsentralen og Kvitsymra. Responsen har vært god og tiltaket er tatt i bruk. Det er kjøpt inn aktivitetsutstyr til

	sommersesongen.
Overgang til arbeid Utarbeide plan for, og gjennomføre, et tettere og bedre samarbeid med lokalt næringsliv. Videreutvikle veiledningskompetansen Utvikle og gjennomføre tiltak for å styrke den arbeidsrettede brukeroppfølgningen og raskere overgang til arbeid. Dette gjøres med utgangspunkt i nasjonale og lokale kvalitetsinnsyn i oppfølgingsarbeidet.	Handlingsplaner for bedriftskontakt er under arbeid. Tett samarbeid med regionalt markedsteam. Frokostmøter, jobbmesser og jobbsjanser planlegges og gjennomføres. Jobber med to-i-par modell (observasjon og veiledning før, under og etter samtale), med fellessamling hver 3. uke. Lokalt kvalitetsinnsyn ble utsatt på grunn av arbeidet i forbindelse med ny organisering fra 01.10.16.
Aktivitetsplikt økonomisk sosialhjelp Utarbeide plan for gjennomføring av aktivitetsplikten	Iverksettes 2017.
Internkontroll Økonomisk sosialhjelp	Utsettes til 2017.

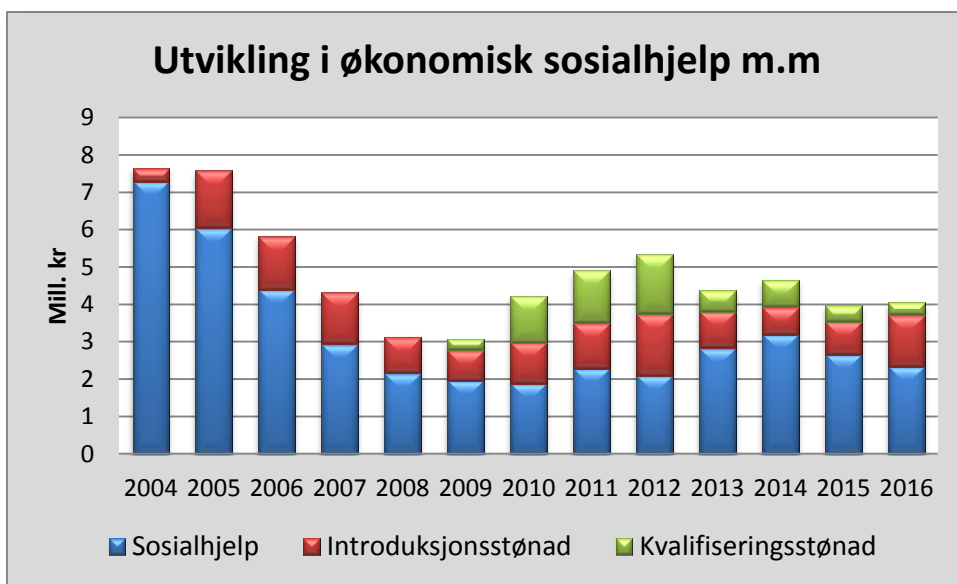
ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
14,4 mill. kr	14,1 mill. kr	-0,3 mill. kr	12,5 mill. kr

Planområdet har et merforbruk i forhold til budsjett på 0,3 mill. kr. Det er et merforbruk på 0,8 mill. kr knyttet til sysselsetting. Dette som følge av høye skysstgifter. Ordningen er omlagt fra 2017 og det er ventet et lavere utgiftsnivå framover.

Det er videre et mindreforbruk knyttet til kvalifiseringsordningen tilsvarende 1,3 mill. kr, mens det er et merforbruk knyttet til økonomisk sosialhjelp og sosiale tjenester i størrelsesorden 0,8 mill. kr. Med økt antall brukere i kvalifiseringsordningen ville resultatet ha blitt ytterligere utfordret i 2016. Dette er et element som kommunen må ha ekstra fokus på i tida framover.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i utgifter til økonomisk sosialhjelp, introduksjonsprogram og kvalifiseringsprogram:

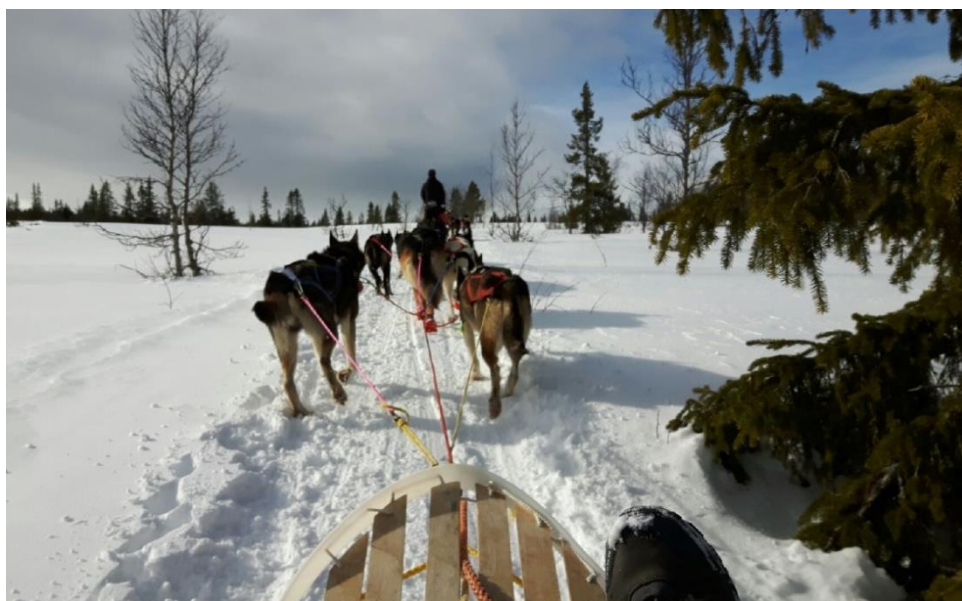
Det er økte utgifter til introduksjonsprogrammet i 2016 i forhold til 2015. Det var svært få deltakere på kvalifiseringsprogrammet i 2016, og utgiftene til økonomisk sosialhjelp er noe lavere enn året før.

Samlet sett er utgiftsnivået tilnærmet uendret fra 2015 til 2016.

11 HELSE

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland og Bjørkvin, GAVO, Kulturkafeen, vernepleietjeneste, kommunale tiltaksplasser, psykisk helsearbeid (psykisk helsetjeneste og dagsenter), fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

«Kulturnettverket» arrangerer sammen med psykisk helsetjeneste i Gausdal ulike sosial aktiviteter, blant annet trekkhundkjøring. Arrangementene er for brukere av tjenesten i Helseregion Sør-Gudbrandsdal.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Legeårsverk pr. 10.000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	14,5	12,2	11,8	10,7
Fysioterapiårsverk pr. 10.000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,3	11,3	9,7	9,1
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	4 528	2 942	2 822	2 538
Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innb.	3 211	2 105	2 020	1 760
Netto driftsutgifter til forbyggende arbeid, helse pr. innb.	624	204	192	183
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Legeårsverk pr. 10000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,5	9,7	11,0	14,5
Fysioterapiårsverk pr. 10000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,1	7,5	9,0	10,3
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	3 223	3 985	3 888	4 528
Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering pr. innb.	3 257	2 867	2 929	3 211
Netto driftsutgifter til forbyggende arbeid, helse pr. innb.	199	446	344	624

Kommentarer til nøkkeltallene:

Antall legeårsverk har økt fra 9,5 til 14,5 (per 10 000 innbyggere) i perioden 2013- 2016. Gausdal ligger nå over gjennomsnittet for kommunegruppa og fylket i legedekning, og ligger også godt over landsgjennomsnittet.

Fysioterapiårsverk har ligget stabilt lavt i Gausdal over tid, og ligger fortsatt under gjennomsnittet for Oppland. Samtidig har det vært en positiv utvikling på dette området; i perioden 2013-2016 har antall fysioterapiårsverk økt fra 9,1 til 10,3.

Når det gjelder netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering i 2016, ligger Gausdal godt over gjennomsnittet for kommunegruppa, fylket og også over landsgjennomsnittet. Dette skyldes i hovedsak økning av stillinger i legetjenesten.

Utgifter til kommunehelsetjenesten omfatter skole-/helsestasjonstjenesten, forbyggende arbeid helse og sosial, legetjenesten, rehabiliteringstjenesten samt psykisk helsetjeneste. Utgiftene har økt betydelig i perioden 2013-2015. Dette henger sammen med styrking i kommunal legetjeneste og styrking av de forebyggende helsetjenestene knyttet til familie / barn og unge.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Brukerne av tjenesten opplever medinnflytelse / medvirkning **	3,6	Ny modell for brukerundersøkelse. fra 2017.
Brukerne av tjenesten opplever at de får hjelp og støtte til å mestre hverdagen **	3,6	
Brukertilfredshet i forhold til koordinering/samordning av tjenester **	3,6	

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær	95,0	88,7
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5,1	4,6

**) Skala: 4 er best.

Kommentarer:

Det er et lavere nærvær enn det som var målet. Dette knytter seg i all hovedsak til langtidsfravær hos et mindre antall ansatte. Nærværet er på omtrent samme nivå som året før.

Medarbeidertilfredsheten er også lavere enn målet for 2016, og ligger også litt under det den var i 2015. Flere av tjenestene på planområdet har vært preget av omstilling og endring de siste årene. I slike faser vil gjerne medarbeidertilfredsheten påvirkes noe i negativ retning da omstilling gjerne skaper usikkerhet. Dette er en problemstilling som vi har fokus på og jobber kontinuerlig med.

FOKUS 2016

Alle tjenester på planområdet skal arbeide kontinuerlig med fokus på kvalitetsforbedring og internkontroll.

FOKUS	STATUS
Forebygge mer og reparere mindre Styrking av forebyggende tiltak / tenkning	Fortløpende fokus på dette.
Videreutvikle lavterskel tilbud	Fortløpende fokus på dette.
Legetjenesten Regionalt samarbeid rundt legevakt og ø-hjelpsplasser. Internt samarbeid: Videreutvikle forum for samarbeid mellom fastlegetjenesten og kommunale helsetjenester Ressursutnyttelse internt i legesenteret; oppgavedeling og felles kulturbygging.	Byggestart for nytt legevaks-/Ø-hjelpsbygg ved sykehuset på Lillehammer ultimo mai 2016. Forventet ferdigstilling i juni 2017. Samarbeidsmøte mellom legetjenesten og pleie/omsorg gjennomføres to ganger pr. halvår. Allmenlegeutvalg ble etablert 27.04.2016. Det er gjort en intern omrokking for å styrke den administrative kapasiteten ved legesenteret. Samarbeidsutvalg ble etablert 13.07.2016.
Regionalt samarbeid / Helseregion Sør-Gudbrandsdal Videreføre deltakelse i regional arbeidsgruppe / fagteam rehabilitering (herunder deltakelse i KS nettverk om hverdagsrehabilitering) Videreføre deltakelse i regional arbeidsgruppe innen psykisk helse og rus (herunder deltakelse i regionalt prosjekt psykisk helse og rus)	Etter regional / interkommunal deltakelse i KS-nettverk om hverdagsrehabilitering er dette arbeidet er fulgt opp lokalt, ved at det ble etablert Innsatsteam for hverdagsrehabilitering i oktober 2016. Regionalt / interkommunalt Fagteam psykisk helse og rus etablert høst 2016 med Lillehammer er regional hovedaktør. Det er opprettet interkommunalt prosjekt rus og psykisk helse høst 2016, og fokus for dette er etablering av ambulant team.

<p>Omstilling og utvikling av habiliteringstjenesten (eget prosjekt for omstilling):</p> <p>Vurdere å samle pasienter/brukere som følges opp av Flatland i én base (Flataveien 6)</p> <p>Vurdere å flytte dagsenteraktiviteter for den etablerte målgruppa (habilitering) til Øvre Flatland</p> <p>Vurdere å etablere dagtilbud for yngre ved Krysset Gjenbruk</p>	<p>Ombygging Nedre og Øvre Flatland: Tegningene er ferdige høst 2016, slutføring og minikonkurranse gjennomført 2016.</p> <p>Pårørende og brukere er fulgt opp og informert om omstillingen iht. Prosjektplan for omstilling og samordning av tjenester til personer med psykisk utviklingshemming (2015-2017)</p> <p>Krysset Gjenbruk har flyttet inn i nye lokaler i det tidligere Coop-bygget i Follebu, gjenåpning av butikken november 2016.</p>
<p>Nye boliger for yngre målgrupper Bygging av boliger for målgruppa i Heggenfeltet.</p> <p>Kartlegge de som skal flytte inn i bofellesskapet i Heggenfeltet (gi vedtak på tjenester ut fra behov) – tilpasse ressurs/tjenester</p> <p>Planlegge rekruttering av personale som skal arbeide i bofellesskapet. Forberedende prosesser med ansatte, brukere og pårørende før innflytting i 2017.</p>	<p>Evensen & Evensen AS er fått oppdraget, sannsynlig ferdigstilling / bygging av bofellesskapet september 2017.</p> <p>Kartlegging av alle brukere som skal flytte inn i det nye bofellesskapet i Heggen er ferdig.</p> <p>Arbeidet med planlegging av drift av bofellesskapet i Heggen er startet opp / og er i rute iht. prosjektplanen for Heggen bofellesskap.</p>
<p>Utvikling av psykisk helsetjeneste Videre fokus på Lean-prosess og evaluering av tiltak.</p> <p>Lukking avvik / varsling til barnevern</p> <p>Deltakelse fagnettverk og regionale arbeidsgrupper innen psykisk helse og rus</p>	<p>Utviklings- og forbedringsarbeidet er videreført.</p> <p>Det er etablert systematiske samarbeidsmøter med Barnevernstjenesten (egen prosedyre) – med fokus på drøfting / varsling.</p> <p>Kommunen deltar videre i regionalt fagteam psykisk helse og rus; fokus er nevnt ovenfor.</p>
<p>Internkontroll Kontinuerlig fokus på internkontrollrutiner i habiliteringstjenesten etter lukking av avviket</p> <p>Lukking avvik / varsling til barnevern</p> <p>Lean-prosess i dagsenter rehabilitering</p>	<p>Egne møter med fokus på dette hvert tertial.</p> <p>Samarbeidsmøter med Barnevernstjenesten</p> <p>Lean-prosessen i dagsenteret er gjennomført</p>

Det vises for øvrig til kommentarer på planområde 12 Omsorg knyttet til styrking av hjemmetjenesten gjennom blant annet oppretting av en ny fysioterapeutstilling.

Legetjenesten

Som det framgår av sak 22/16 til kommunestyret vedrørende etablering av ny legehjemmel og skanning av gamle legearkiver, hadde det over tid vært et stort press på den kommunale legetjenesten. For å avhjelpe denne situasjonen på kort sikt, og for å søke å få økt stabilitet i tjenesten, ble det leid inn en legevikar fra mai til medio oktober 2016. For å styrke kapasiteten ved legesenteret ble ny legehjemmel opprettet og ny fastlege ble ansatt med virkning fra og med 01.11.2016.

ØKONOMI

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
48,3 mill. kr	48,8 mill. kr	0,6 mill. kr *	41,9 mill. kr

*) Avrundingsavvik

Planområdet har et mindreforbruk på 0,6 mill. kr. Det gis her en beskrivelse av hovedelementene bak resultatet.

Legetjenesten (inkl. lokaler) hadde et merforbruk på 0,7 mill. kr i 2016. Av dette utgjør utgifter til lokaler 1,1 mill. kr, jfr. forklaring på planområde 7. Når det gjelder selve legetjenesten ble det et mindreforbruk i forhold til budsjett tilsvarende 0,4 mill. kr. Det var varslet et merforbruk ved rapporteringen per 2. tertial, men økte inntekter på slutten av året bidro sterkt til et bedre resultat enn først antatt.

Utgifter til tjenester for hjemmeboende ble 0,9 mill. kr lavere enn budsjettet. Dette må ses i sammenheng med at utgifter til ressurskrevende tjenester ble lavere enn budsjettet.

Innen øvrige tjenester er det netto mindreforbruk tilsvarende 0,4 mill. kr. Dette henger blant annet sammen med vakanse i stillinger deler av året.

12 OMSORG

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemsdrift, hjemmesykepleie, hjemmehjelp, omsorgsboliger, bofellesskap, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse, trygghetsalarm, tildelingskontor, kjøkkendrift i institusjon og matlevering til hjemmeboende.

*Nystekte vafler – snart er kaffen klar! Arne Brustuen og helsefagelev Benedikte Torgersen på Follebu omsorgssenter
Foto: Inger Stokland, GD.*

Bilde til høyre: Frivillige gir et kjærkomment bidrag til pakking og utkjøring av mat til hjemmeboende. Her er Tora Berntsen, Borghild Bækken og Reidun Halvorsen i full sving med å pakke mat før utkjøring.

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Netto driftsutgifter til pleie- og omsorg pr. innbygger 80 år og over (kr.)	359 837	376 479	380 032	389 664
Institusjoner, andel av netto driftsutgifter til pleie- og omsorg (%)	57	44	42	44
Tjenester til hjemmeboende, andel av netto driftsutgifter til pleie- og omsorg (%)	35	52	54	50
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole (%)	47	43	43	40
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/universitet (%)	26	33	32	34
Andel plasser i kommunen i skjermet enhet for personer med demens (%)	39,7	26,9	28,7	27,8
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Netto driftsutgifter til pleie- og omsorg pr. innbygger 80 år og over (kr.)	288 276	304 957	329 753	359 837
Institusjoner, andel av netto driftsutgifter til pleie- og omsorg (%)	59	57	57	57
Tjenester til hjemmeboende, andel av netto driftsutgifter til pleie- og omsorg (%)	34	36	36	35
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra videregående skole (%)	53	49	49	47
Andel årsverk i brukerrettede tjenester med fagutdanning fra høyskole/universitet (%)	22	22	25	26
Andel plasser i kommunen i skjermet enhet for personer med demens (%)	37,5	37,5	37,5	39,7

Kommentarer til nøkkeltallene:

Kostnads- og aktivitetsbildet i pleie og omsorg viser en stabil utvikling i forhold til kommuner vi sammenligner oss med og landsgjennomsnittet. Tallene viser imidlertid at vi fortsatt ligger betydelig under landsgjennomsnittet per innbygger over 80 år. Sett i forhold til sammenlignbare kommuner kan vi slutte av dette at vi driver effektivt med fortsatt lave kostnader.

Dersom vi ser på utviklingen i kostnadsnivået vårt over tid viser det en økning. Økningen kan forklares med utgangspunkt i følgende forhold:

- Utgifter til regionale samhandlingstiltak, intermediære plasser og ø-hjelpssenger.
- Et forhold som også påvirker kostnadsbildet er at pasienter fra sykehuset i dag skrives ut vesentlig raskere enn hva tilfellet var før samhandlingsreformen. Pasienter som kommunen nå må ta ansvar for pleie- og behandlingssmessig er langt mer krevende og krever mer komplisert og dyrere behandling enn tidligere.

Til tross for økningen i kostnadsnivået ligger vi under landsgjennomsnittet, årsaken kan være at vi har lavere grunnbemanning enn de andre. Vi har lavere personalkostnader på grunn av lav andel høyskoleutdannet personell.

Andel plasser på skjermet enhet / tilrettelagte plasser for personer med demens har vært stabilt høyt i forhold til landet for øvrig.

STYRINGSKORT

STYRINGSINDIKATORER	MÅL	STATUS
TJENESTEPERSPEKTIVET	2016	2016
Alt i alt hvor fornøyd er du med tjenesten du får (score 1 – 6)	4	4,5
MEDARBEIDERPERSPEKTIVET	2016	2016
Nærvær (%)	92	90,7
Alt i alt, hvor godt trives du med arbeidet og arbeidssituasjonen din?	5	4,95

Brukerundersøkelsen i hjemmetjenesten viser et resultat over forventet nivå, men samtidig under landsgjennomsnittet som er på 5,25. Mulige årsaker til resultatet kan være at tjenesten er under omstilling og press fra omgivelsene. Samhandlingsreformens konsekvenser med økte krav til oppfølging og medisinsk behandling i kommunen stiller økte krav til personalets kompetanse og kapasitet. Dette fører til at direkte pasientkontakt blir mindre enn før, opplevelsen av å bli sett kan derfor bli mindre og føre til lavere score.

Nærværprosenten har gått ned ca. 1,5 %-poeng sammenlignet med 2016, og årsaken til nedgangen er ikke entydig. Opplysninger om langtidsfravær er at det ikke er direkte arbeidsrelatert. Grunner til korttidsfravær er noe mer usikkert, det kan være relatert til økt arbeidspress, omstilling og uforutsigbar arbeidshverdag.

I forhold til 2016 viser medarbeiderundersøkelsen at trivselen blant de ansatte har økt med 0,30.

STATUS VEDR. FOKUS 2016

FOKUS	STATUS
Omstilling 2016 Styrking av hjemmebaserte tjenester, samtidig som antallet sykehjems plasser reduseres med 10.	Vi har startet å vri tjenesten fra sykehjem til hjemmetjeneste med hverdagsrehabilitering og satsing på kompetanse. Det er stengt 4 rom i Follebu, men det har vært overbelegg i hele perioden. Vi har derfor stor utfordring med å overføre ansatte til hjemmetjenesten.
Tverrfaglig samarbeid	Vi har endret møtestrukturer slik at vi har fått til bedre tverrfaglige samarbeidsarenaer. Samarbeidsmøter med psykisk helsetjeneste og pleie- og omsorg er igangsatt.
Opprettholde fokus på et godt inkluderende faglig og sosialt arbeidsmiljø. Øke nærværet.	2 Lean-prosesser er gjennomført. Jevnlige møter/ undervisning med IA-konsulent. Tett oppfølging med alle sykmeldte.
God samhandling og kommunikasjon med pårørende/pasienter.	Gjennomfører / tilbyr jevnlig pårørendesamtaler.
Ledelse	3 avdelingssykepleiere har gjennomført interkommunalt lederprogram. Vi har

	oppfølging og coaching 2 ganger i året.
<p>Faglighet og kvalitet</p> <p>Sikre økt fagkompetanse – høgskoleutdanning generelt.</p> <p>Sikre spisskompetanse – rehabilitering/diabetes/kreft etc.</p> <p>Videreutvikle samarbeidet i Helseregion Sør-Gudbrandsdal (Gausdal, Øyer, Lillehammer, Ringebu og Sykehuset Innlandet Lillehammer, - utvidet med nordre del av Ringsaker, Nord-Fron og Sør-Fron for samarbeidet om legevakt og øyeblikkelig hjelpsenget)</p> <p>Satse på hverdagsrehabilitering.</p>	<p>Ansatte får stipend under utdanning. Vi har gjennom året fått flere med fagbrev som helsefagarbeidere.</p> <p>Vi motiverer og tilrettelegger for at ansatte skal starte med en videreutdanning, ingen har startet i 2016.</p> <p>Vi har deltatt aktivt i samarbeidsprosjekter i helseregionen.</p> <p>Prosjektfasen er videreført inn i drift, teamet består av 2 sykepleiere og en fysioterapeut.</p>
<p>Pasientrettigheter- og sikkerhet</p> <p>Dokumentasjon.</p> <p>Internkontroll</p>	<p>Det er gjennomført jevnlig undervisning.</p> <p>Vi har fulgt opp handlingsplan innen internkontroll.</p>

Kommunestyret fattet i forbindelse med budsjettvedtaket for 2016 bl.a. følgende vedtak:

25. *Hjemmetjenesten i Gausdal kommune styrkes ved å legge ned 10 sykehjemsplasser, samtidig som det tas ut en netto innsparing tilsvarende 1,0 mill. kr i 2016 (halv effekt).*
26. *Rådmannen bes om å legge fram en sak om ytterligere styrking av hjemmetjenesten og vurdering av ombygging ved sykehjem til heldøgns omsorgsboliger*

I saksframstillingen knyttet til budsjettet for 2016 (sak 132/15) ble det videre sagt:

Vi har over de siste årene klart å vri noe av ressursinnsatsen og fokus over mot tidlig innsats og forebygging, og dette arbeidet må fortsette med ytterligere kraft. På kort sikt er det ressurskrevende, men på lengre sikt vil det også være mer bærekraftig, også økonomisk. Med de foreslåtte rammer i årene framover må det foretas radikale endringer og tilpasninger innen omsorgstjenestene. Dagens strukturer, kvalitet og omfang på tjenester blir utfordret. Mer konkret vil utfordringene i planperioden blant annet være:

- *Øke innsatsen på hjemmebaserte tjenester samtidig som antallet sykehjemsplasser reduseres med 10.*
- *Vurdere ytterligere styrking hjemmetjenesten, hverdagsrehabilitering og muligheten for å tilby flere heldøgns omsorgsboliger, ved å bygge om ved sykehjemmene.*
- *Herunder vil det også være både naturlig og nødvendig å gjennomføre organisatoriske endringer.*
- *Øke kompetanse i tjenesten – økt sykepleierdekning/andre fagressurser for kunne håndtere nye og mer komplekse pasientforløp.*

I tråd med kommunestyrets vedtak har det vært fokusert på å redusere antall sykehjemsplasser, og å overføre ansatte til hjemmetjenesten. Dette har kun i begrenset grad latt seg gjøre, som følge av for stor tilflyt av pasienter som har vært for syke til at det har vært forsvarlig å følge dem opp i hjemmetjenesten. Dette har bl.a. sammenheng med sykehusets raske utskrivning av pasienter. Det er, som det framgår foran, stengt 4 rom i Follebu, men sykehjemmene kjører med overbelegg, slik at den

økonomiske effekten av stengingen så langt har vært marginal. Reduksjon av 10 sykehjemsplasser synes så langt vanskelig å gjennomføre.

En vridning fra institusjonsbasert til hjemmebasert omsorg, der fokus i større grad skal rettes mot tidlig innsats og forebygging, vil kreve en større tverrfaglig innsats fra tjenestene våre, og vil stille krav til både økt kompetanse og økt kapasitet til de som i dag yter tjenester i hjemmet til pasientene. Tiltak for å øke egenmestringsevnen hos de hjemmeboende blir sentralt. Det har derfor i 2016 vært arbeidet med følgende elementer:

- Videreført satsingen på hverdagsrehabilitering, blant annet gjennom deltakelse i et KS-nettverk og eget kommunalt prosjekt. Det er opprettet tre nye 100 % faste stillinger, som skal styrke kompetanse og kapasitet i tjenestene mot hjemmeboende, og muliggjøre økt innsats og måloppnåelse i forhold til tidlig innsats og rehabilitering. Av de tre stillingene er det to sykepleierstillinger organisert i Pleie- og omsorgstjenesten (planområde 12 Omsorg), og én fysioterapistilling organisert i Rehabiliteringsenheten (planområde 11 Helse).
- Inngått en avtale om leasing digitale trykghetsalarmer, som blant annet muliggjør økt bruk av velferdsteknologiske løsninger. Oppkobling av nye digitale alarmer er igangsatt, og det vises til kommunestyrets sak 70/16 for nærmere redegjørelse.

Rådmannen ser forannevnte som nødvendige investeringer for å kunne gjennomføre den planlagte omstillingen på en forsvarlig måte; vi må i stor grad bygge opp hjemmetjenesten før vi bygger ned institusjonsplasser. På kort sikt vil dette kunne innebære en merkostnad, men det vil så langt som råd bli arbeidet for å dekke så mye som mulig av dette innenfor eksisterende budsjetttrammer.

ØKONOMI:

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
94,0 mill. kr	95,3 mill. kr	1,3 mill. kr	87,5 mill. kr

Planområdet har et mindreforbruk på 1,3 mill. kr. Estimert avvik ved rapporteringen per 2. tertial var et mindreforbruk i størrelsesorden 2 mill. kr. Resultatet er dermed noen svakere og knytter seg blant annet til etterinnmelding av ansatte i pensjonsordning, jfr. forklaring nedenfor.

Det er flere årsaker til avviket på planområdet. Kjøp av omsorgstjenester fra andre kommuner medfører et mindreforbruk på 0,8 mill. kr. Behovet for denne tjenesten har i løpet av året blitt redusert.

Når det gjelder utgifter og inntekter knyttet til ressurskrevende tjenester, viser det et merforbruk i forhold til budsjett tilsvarende 0,7 mill. kr. Akutthjelp (KAD-plasser) har et merforbruk på 0,1 mill. kr, mens kommunens netto utgifter til utskrivningsklare pasienter har en mindreforbruk på snaut 0,1 mill. kr.

Drift av kommunens omsorgsinstitusjoner/hjemmetjeneste har et mindreforbruk i størrelsesorden 3 mill. kr. Dette inkluderer drift av dagsenter demens, som har et mindreforbruk på 0,2 mill. kr knyttet til lavere skyssutgifter og har sammenheng med hvor brukerne bor.

Kommunen har anført en utgift i størrelsesorden 1,4 mill. kr knyttet til en etterinnmelding av kommunalt ansatte i pensjonsordning. Beløpet var ikke budsjettet og framstår dermed som et merforbruk. Dette er omtalt i note 10 i kommunens årsregnskap for 2016.

Øvrige avvik utgjør et merforbruk på 0,4 mill. kr.

13 GENERELLE UTGIFTER OG INNTEKTER

OM PLANOMRÅDET

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme her. Premieavvik pensjon føres her. Budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Som følge av at det skal bygges ny skole på Fjerdum for elever fra Fjerdum og Engjom skoler, ble den gamle delen av Fjerdum skole revet høsten 2016.

Et vemodig syn for mange, men det bringer også bud om

Nedenfor vises en perspektivtegning av den nye skolen:

STATUS OG NØKKELTALL

KOSTRATALL / STATISTIKK 2016	Gausdal	Oppland	Gr. 11	Norge
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-0,7	2,5	2,7	3,5
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	0,6	3,6	2,6	4,0
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	83,6	66,5	82,9	73,1
Arbeidskapital ex. Premieavvik i % av brutto driftsinntekter	27,2	22,5	14,9	19,5
UTVIKLINGEN FOR PLANOMRÅDET OVER TID	2013	2014	2015	2016
Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-1,2	-0,7	-2,0	-0,7
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	-1,7	1,6	-0,8	0,6
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	76,0	76,3	80,8	83,6
Arbeidskapital ex. Premieavvik i % av brutto driftsinntekter	30,7	26,3	24,8	27,2

Kommentar:

Gausdal har dårligere resultat enn landet for øvrig både når det gjelder brutto og netto driftsresultat. Dette er som følge av at kommunen har et høyere utgiftsnivå enn inntektene skulle tilsi og at det er

nødvendig å bruke av disposisjonsfondene for å få driften i budsjettet til å balansere.

Når det gjelder netto lånegjeld, ligger kommunen også her dårligere an enn de vi sammenligner oss med og utviklingen har vært negativ de senere år. Dette er som følge av at netto lån øker med enn kommunens inntekter. Økt netto lånegjeld er som følge av et høyt investeringsnivå over lenger tid.

Kommunens arbeidskapital er god og bedre enn de vi sammenligner oss med. Årsaken til dette er at kommunen fortsatt har igjen et tilfredsstillende nivå på disposisjonsfondet. Kommunen har budsjettet med bruk av disposisjonsfondet i årene framover for på den måten å kunne gjennomføre nødvendig reduksjon i kommunens driftsutgifter på en kontrollert og ønsket måte.

STYRINGSKORT

ØKONOMIPERSPEKTIVET	2016	Status
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	-4,8	0,6
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	104,9	83,6

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter ble betydelig høyere enn budsjettet. Dette knytter seg til økte inntekter og reduserte utgifter i forhold til budsjettet nivå. Det vises for øvrig til kommentarene nedenfor under «Økonomi» og økonomikomentarene knyttet til de øvrige planområdene.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter ble også betydelig bedre enn budsjettet skulle tilsi. Årsaken her er forskyvninger i investeringene som innebærer at utgiftene kommer seinere og at det dermed ikke er like stort behov for låneopptak som det som ble budsjettet.

ØKONOMI

Finansiell analyse framgår av årsberetningen. Det som omfattes av planområde 13 er de øvrige generelle postene som ikke framkommer på regnskapsskjema 1A, postene inngår i planområde 13 på regnskapsskjema 1B.

Regnskap 2016	Justert budsjett 2016	Avvik 2016	Regnskap 2015
-27,5 mill. kr	-26,1 mill. kr	1,4 mill. kr	-24,2 mill. kr

Dette planområdet har et positivt avvik på 1,4 mill. kr. Følgende forhold er årsak til dette:

Lønnsoppjøret for kommunesektoren i 2016 ble landet av partene i arbeidslivet uten konflikt. Oppjøret endte med en lønnsramme på 2,4 %. Dette er lavere enn de 2,7 % som var lagt til grunn i budsjettarbeidet. Imidlertid ble oppjøret i 2015 noe høyere enn budsjettet og dette forplanter seg videre til regnskapet for 2016. I rapporteringen for 2. tertial ble det anslått at oppjøret ville bli omtrent som budsjettet. Avlagt regnskap viser et mindreforbruk i underkant av 0,4 mill. kr.

Pensjon. Ved rapporteringen ved 2. tertial ble det anslått et mindreforbruk i størrelsesorden 0,7 mill. kr ved utgangen av året. Det avlagte regnskapet viser imidlertid et merforbruk på 0,3 mill. kr.

Seniortiltak. Som rapportert per 2. tertial ble ikke alle midlene brukt opp i 2016, det var igjen en pott på 0,4 mill. kr ved årets utløp.

Formannskapet tilleggsbevilgningspost ble ikke brukt opp, gjestående midler utgjør i overkant av 0,1 mill. kr.

Avsetning renter bundne fond viser et mindreforbruk på 0,8 mill. kr. Som følge av lavt rentenivå er det lavere renteinntekter til bundne fond og dermed lavere avsetning. Dette må ses i sammenheng med renteinntektene på regnskapsskjema 1A.

Tap på fordringer.

Utgiftene til tap på fordringer er belastet de enkelte planområdene, men det gis her en generell kommentar til dette. Som rapportert per 2. tertial er det foretatt tapsføring av uerholdelige krav, og sum av samlede krav som er slettet utgjør 705.000 kr, hvilket er 570.000 kr mer enn den avsatte posten til avsetning for tap på fordringer. Utgiften fordeler seg slik på planområdene:

	Planområde	Tall i hele 1000 kr
1	Administrative fellestjenester	6
2	Næring og miljø	25
3	Skole	28
4	Barnehage	18
5	Kultur og fritid	12
6	Teknisk drift	49
7	Bygg/eiendom/areal	509
10	Sosiale tjenester og sysselsetting	2
11	Helse	9
12	Omsorg	33
13	Generelle utgifter og inntekter	14
	Sum	705

Avvik knyttet til øvrige generelle poster som framkommer på regnskapsskjema 1A:

Skatteinntektene og netto inntektsutjevning ble ved rapportering per 2. tertial anslått å bli et sted mellom 1 og 2 mill. kr høyere enn budsjettert. Skatteinntekten i årets siste måneder ble imidlertid svært god både i Gausdal og på landsbasis. Dette resulterte dermed i et positivt avvik på hele 7,2 mill. kr.

Avdrag på lån ble ved rapporteringen per 2. tertial anslått å bli ca. 1,1 mill. kr lavere enn budsjettert. Det ble imidlertid innbetalt mer i avdrag på lån i 2016 enn det som minimumsavdraget skulle tilsi. Dette som følge av at avdrag på leasingkontraktene ikke ble tilstrekkelig tatt hensyn til ved beregningen. Ved årets slutt var det dermed 0,1 mill. kr som var merinntekten her.

Rentenivået har fortsatt å være lavt i 2016. De reduserte renteutgiftene ble veid opp av tilsvarende reduserte renteinntekter fra bankinnskudd og redusert avsetning til bundne fond (jmf. kommentar ovenfor)

Som rapportert per 2. tertial, ble **utbytte fra kraftsektoren** ca. 0,6 mill. kr høyere enn budsjettert.

Integreringstilskudd

Det ble høyere inntekter enn budsjettert. Dette ses i sammenheng med utgifter knyttet til bosetting og inkludering av flyktninger. Netto overskytende midler ble avsatt til fond, jmf. kommunestyrets vedtak i sak 45/16.